

Nastavni predmet Domaćinstvo: kurikulumska obilježja, (inter) nacionalna povijest i mogućnosti implementacije u suvremeno osnovno obrazovanje Republike Hrvatske

Živko, Patricija

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:674744>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-15**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Patricija Živko

**NASTAVNI PREDMET DOMAĆINSTVO:
KURIKULUMSKA OBILJEŽJA, (INTER)NACIONALNA
POVIJEST I MOGUĆNOSTI IMPLEMENTACIJE U
SUVREMENO OSNOVNO OBRAZOVANJE REPUBLIKE
HRVATSKE**

Diplomski rad

Čakovec, rujan, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Patricija Živko

**NASTAVNI PREDMET DOMAĆINSTVO:
KURIKULUMSKA OBILJEŽJA, (INTER)NACIONALNA
POVIJEST I MOGUĆNOSTI IMPLEMENTACIJE U
SUVREMENO OSNOVNO OBRAZOVANJE REPUBLIKE
HRVATSKE**

Diplomski rad

Mentor rada:

Doc.dr.sc. Tomislav Topolovčan

Čakovec, rujan, 2021.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. STJECANJE ŽIVOTNO-PRAKTIČNIH VJEŠTINA U SUSTAVU ODGOJA I OBRAZOVANJA	2
2.1. Praktičan rad u nastavi.....	3
2.2. Aktivno učenje i aktivna nastava.....	4
3. KREATIVNOST U NASTAVI.....	5
4. ŠKOLSKE IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI.....	6
5. PREDMET DOMAĆINSTVO U ŠKOLAMA NEKAD I DANAS.....	8
5.1. Domaćinstvo u drugim državama.....	10
5.2. Domaćinstvo kao izvannastavna aktivnost.....	11
5.3. Popis tema za sat Domaćinstva	12
5.4. Opis pojedinih tema za sat Domaćinstva.....	14
6. SURADNJA OBITELJI I ŠKOLE	19
7. ISTRAŽIVANJE	20
7.1. Cilj istraživanja i istraživačka pitanja	20
7.2. Uzorak	21
7.3. Metoda provedbe istraživanja, postupci i instrumenti	21
7.4.1. Anketa.....	22
7.4.2. Intervju.....	24
7.5. Rezultati i rasprava	26
8. ZAKLJUČAK.....	40
9. LITERATURA	42
10. PRILOZI	45
10.1. Transkript intervjua	45
10.2. Provedena anketa.....	49
11. KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA	52
12. ZAHVALE	52
13. IZJAVA O IZVORNOSTI DIPLOMSKOG RADA	52

NASTAVNI PREDMET DOMAĆINSTVO:
KURIKULUMSKA OBILJEŽJA, (INTER)NACIONALNA
POVIJEST I MOGUĆNOSTI IMPLEMENTACIJE U SUVREMENO
OSNOVNO OBRAZOVANJE REPUBLIKE HRVATSKE

SAŽETAK

U odgojno-obrazovnom sustavu koji suviše ističe proces poučavanja, a ne uvažava učenje u nastavi nije moguće ostvariti zahtjeve suvremenog obrazovanja. Budući da je stjecanje životno-praktičnih vještina jedan od načina ujedinjavanja teorije i prakse, ovim istraživanjem nastojalo se je istražiti konkretne stavove učitelja i budućih učitelja o implementaciji nastavnog predmeta Domaćinstvo u suvremeno osnovno obrazovanje Republike Hrvatske. Željelo se je usporediti mišljenja učiteljice razredne nastave, s iskustvom održavanja nastave Domaćinstva u školi, s mišljenjima budućih učitelja koji će imati priliku u svoju nastavu uvesti nastavni predmet u okviru kojeg učenici uče, ne samo za ocjene, već za život. U istraživanju su sudjelovali studenti Učiteljskog fakulteta u Čakovcu, ispitani putem anonimne ankete, te učiteljica osnovne škole s područja ruralne sredine koja je sudjelovala u intervjuu. Nakon provedenog istraživanja uvidjele su se sličnosti u razmišljanjima učiteljice i budućih učitelja o pozitivnim učincima nastave Domaćinstva na učenike te potrebi za uvođenjem tog predmeta u osnovne škole u Republici Hrvatskoj. Tek nekoliko studenata razilazi se u mišljenjima s učiteljicom i većinom ispitanih studenata. Oni smatraju da je Domaćinstvo aktivnost koju bi radije odabrale djevojčice te da bi ovaj nastavni predmet bio samo dodatan napor i obaveza učenicima. Svjesni toga da stereotipi o muškim i ženskim poslovima još uvijek nisu posve istrijebljeni iz našeg društva, ipak se nadamo promjenama koje generacije mladih ljudi mogu pokrenuti. Važno je da budući učitelji teže ispravnom odgoju i obrazovanju naših najmlađih kako bi spremno i sigurno kročili u odrasli svijet.

Ključne riječi: osnovno obrazovanje, životno-praktične vještine, Domaćinstvo u školi, učenje za život

DOMESTIC SCIENCE AS A SUBJECT: CURRICULUM,
(INTER)NATIONAL HISTORY AND THE POSSIBILITY OF ITS
IMPLEMENTATION IN THE PRIMARY SCHOOL SYSTEM IN CROATIA

SUMMARY

In an educational system that emphasizes the teaching process too much and does not respect learning in teaching, it is not possible to meet the requirements of modern education. Since the acquisition of life skills is one of the ways to unite theory and practice, this research sought to explore the specific attitudes of teachers and future teachers on the implementation of the subject of Domestic science in modern primary education. The aim was to compare the opinion of the primary school teacher with the experience of giving Domestic science lessons at school, with the opinions of future teachers who will have the opportunity to introduce Domestic science in which students learn, not only for grades but for life. Students of the Faculty of Teacher Education Čakovec participated in this research and were surveyed through an anonymous survey. Primary school teacher from a rural area also participated in the interview. After the research, similarities were seen in the thoughts of a mentioned teacher and future teachers about the positive effects of Domestic science on students and the need of introducing this subject in primary schools. Only a few students disagree with the teacher. They believe that Domestic science is an activity that girls would rather choose and that this subject would be just an extra effort and obligation for students. Aware that stereotypes about men's and women's jobs have not yet been completely eradicated from our society, we nevertheless hope for the changes that generations of young people can initiate. It is important that future teachers strive for the proper upbringing and education of our youngest in order to step "ready and safe" into the adult world.

Keywords: primary education, life skills, Domestic science at school, learning for life

1. UVOD

Cjeloviti razvoj ličnosti je temeljna pretpostavka svakog odgojno-obrazovnog sustava. Ovisno o društvenim, političkim i gospodarskim potrebama određenog vremena, različiti značaj pripisuje se pojedinim segmentima razvoja ličnosti. U pojedinim reformama školstva u Hrvatskoj unazad posljednjih sedamdesetak godina značajnija pažnja pridavala se individualizaciji, u nekima socijalizaciji, u nekima razvoju kognitivnih aspekata ličnosti ili pak stjecanju životno-praktičnih vještina, dok gotovo sve reforme zamjeraju pretjerani intelektualizam i nepovezanost sadržaja, koji se uče u školama, sa stvarnim životom (Koludrović, Kolobarić, 2016).

Zahtjeve suvremenog obrazovanja nije moguće ostvariti u odgojno-obrazovnom sustavu koji prenaglašava proces poučavanja, a ne uvažava učenje u nastavi. U nastavi se pomiče težište s modela poučavanje-učenje prema koncepciji usmjerenoj aktivnom učenju (Peko, Varga, 2013). S obzirom na to da je stjecanje životno-praktičnih vještina jedan od načina povezivanja teorije i prakse, glavni cilj ovog istraživanja bio je istražiti konkretne stavove učitelja i budućih učitelja o implementaciji nastavnog predmeta Domaćinstvo u suvremeno osnovno obrazovanje Republike Hrvatske. Istraživanje je provedeno na studentima Učiteljskog fakulteta u Čakovcu te učiteljici osnovne škole s područja ruralne sredine. Vrijedno je ispitati stavove o zastupljenosti predmeta, aktivnosti i sadržaja koji se odnose na stjecanje životno-praktičnih vještina te analizirati načine učenja i poučavanja takvih nastavnih sadržaja.

2. STJECANJE ŽIVOTNO-PRAKTIČNIH VJEŠTINA U SUSTAVU ODGOJA I OBRAZOVANJA

Delors (1998) ističe da je *učiti činiti*, uz *učiti znati*, *učiti biti* i *učiti živjeti zajedno* temelj osiguranja kvalitete obrazovnih sustava i cjelovitog razvoja ličnosti pri čemu naglašava da se obrazovni sustavi još uvijek uglavnom temelje na *učiti znati* te mnogo manje na *učiti činiti*, dok su *učiti biti* i *učiti živjeti zajedno* gotovo posve zanemareni.

Bognar i Matijević (2002), analizirajući sadržaje odgoja i obrazovanja, razlikuju odgojne sadržaje koji uključuju egzistencijalne, socijalne i humanističke sadržaje i aktivnosti. Stjecanje životno-praktičnih vještina promatraju i kroz odgojne i obrazovne sadržaje te aktivnosti. Odgojna komponenta najviše se odražava kroz sadržaje egzistencijalnog odgoja koji obuhvaća elemente radnog i proizvodnog odgoja, ekološkog, prometnog, tjelesnog i zdravstvenog odgoja s ciljem osposobljavanja učenika za uspješno namirivanje osnovnih ljudskih potreba u određenim prirodnim i društvenim okolnostima, dok se obrazovni sadržaji odražavaju većinom kroz tehnološke sadržaje koji obuhvaćaju sadržaje općetehničkog obrazovanja, domaćinstva, prehrane, odijevanja, hobi-aktivnosti te stručno obrazovanje za određeno zanimanje (Koludrović, Kolobarić, 2016).

Također, Bognar i Matijević (2002) ističu da se tehnološki sadržaji odnose na ovladavanje procesima koji omogućuju preradu prirodnih resursa za potrebe ljudi te tim sadržajima učenik ovladava vlastitom aktivnošću. Mogućnost stjecanja životno-praktičnih vještina u nastavnom procesu osigurava se povezivanjem sadržaja egzistencijalnog odgoja i tehnoloških sadržaja te njihovim kvalitetnim implementiranjem u kurikulumu.

2.1. Praktičan rad u nastavi

Matijević (2011) navodi četiri načina učenja:

1. učenje činjenjem (eng. *learning by doing*),
2. učenje igrom (eng. *learning by playing*),
3. učenje otkrivanjem ili istraživanjem (eng. *learning by discovery*),
4. iskustveno učenje (eng. *learning by experience*).

Sve ove modele učenja moguće je ostvariti primjenom metode praktičnih radova. Matijević (2011) naglašava važnost kompetencija koje se stječu praktičnim radom odnosno radom rukama. U našoj obveznoj školi su, tvrdi Matijević, rad i učenje rukama skoro u potpunosti izbačeni. Rad rukama je iščeznuo i nestao kao oblik stjecanja iskustva koje ima primjenu u svakodnevnom životu. Matijević, nadalje, navodi da je nekadašnji nastavni predmet Ručni rad ukinut, a ostalim nastavnim predmetima značajnima za praktičan rad (Likovna kultura, Priroda i društvo) satnica je smanjena što je posebno vidljivo u usporedbi s ostalim nastavnim predmetima.

Brojni učenici imaju poteškoća u prilagodbi zahtjevima srednjih strukovnih škola. Uzrok tome je zanemarivanje motoričkog razvoja u osnovnoj školi. Još jedan problem koji Matijević (2011) iznosi je taj što mnogi učenici nisu bili sposobni završiti srednje strukovne škole jer tijekom osnovnoškolskog obrazovanja nisu dovoljno razvili motoričke vještine koje su trebali razviti upravo praktičnim radom. Budući reformatori moraju uočiti taj problem te naći njegovo rješenje za dobrobit nadolazećih generacija.

Važno je istaknuti da je Finska jedna od zemalja koja je iznad prosjeka u ostvarenim rezultatima iz PISA istraživanja. U Finskoj svi učenici imaju nastavni predmet Ručni rad tijekom obvezne škole koja traje devet godina. Matijević (2011) smatra da je to mogući razlog uspješnosti finskih učenika jer PISA ne procjenjuje samo stečena znanja, već procjenjuje primjenu znanja i vještina te snalaženje u svakodnevnom životu.

2.2. Aktivno učenje i aktivna nastava

Aktivno učenje podrazumijeva aktivnosti u kojima se učenicima osigurava visok stupanj samostalnosti i nadzor nad organizacijom, tijekom i smjerom aktivnosti. Takve aktivnosti uključuju rješavanje problema i istraživački rad, no mogu se i individualizirati ili proširiti suradnju (Kyriacou, 2001).

„Didaktička literatura s početka dvadeset i prvog stoljeća prepuna je sintagma poput „nastava usmjerena djetetu“, „aktivno učenje“, „kurikul usmjeren djetetu“ i sl.“ (Matijević, 2008/2008, str. 188). U nastavi bi veliku prednost trebalo dati strategijama aktivnog učenja, metodama koje aktiviraju učenika i podrazumijevaju njegovo djelovanje u raznovrsnim metodičkim scenarijima tako da potiču aktivno i iskustveno učenje (Matijević, Radovanović, 2011).

„Učenici žele učiti, a učiti znači biti aktivan. Učiti znači stjecati iskustva.“ (Matijević, Radovanović, 2011, str. 155).

3. KREATIVNOST U NASTAVI

Dobrobit kreativnosti spoznala se u prošlom stoljeću i još uvijek se pokušava u potpunosti razumjeti. Njezina važnost svakako se uvidjela u području odgoja i obrazovanja gdje danas ostvaruje gotovo najvažnije pomake. Danas je proučavanje kreativnosti primarno u službi odgoja i obrazovanja jer se škola kao mjesto sustavnog razvijanja smatra jednom od osnovnih predispozicija za razvoj kreativnosti iz kreativnog potencijala pojedinca. Nastava u školi je specifičan i neponovljiv proces. Svaki je razred (i svaki učenik) sustav za sebe sa svim svojim posebnostima i individualnim potrebama kojima se učitelj mora prilagoditi. Tim potrebama može se prilagoditi jedino učitelj koji je svjestan pozitivnih rezultata koji slijede i za njega i za učenike, a čak ni tada to nije dovoljno za učinkovit i kvalitetan razvoj kreativnosti. Učitelj prije svega mora postati svjestan toga da je za razvijanje nečijih sposobnosti i potencijala potrebno razvijanje vlastitih (Somolanji, Bognar, 2008).

Uzevši u obzir da je znanje, razumijevanje i prihvaćanje načina na koji svaki učenik uči osnovni preduvjet za planiranje poticajnog okruženja u kojemu će se razvijati kreativno učenje, razredno okruženje u kojemu učenici svakodnevno borave bitan je čimbenik poticanja učeničke kreativnosti. Suradničko učenje i rad na grupnim ili individualnim projektima pozitivno utječu na pojačanu aktivnost, sudjelovanje i odgovornost za vlastito učenje kod učenika. Za razliku od tradicionalne predavačke nastave, suradničko učenje i rad na grupnim ili individualnim projektima učenicima nude slobodu vlastitog izbora i uključivanje u one aktivnosti koje najbolje odgovaraju afinitetima svakog učenika pojedinačno, a time pozitivno utječu na učinkovitost poticanja kreativnog izražavanja učenika (Lacković, 2019).

Dijete aktivno gradi svoju spoznaju o svijetu pa tako mnoge stvari uči spontano: igrajući se, promatrajući, pitajući, eksperimentirajući i istražujući svijet oko sebe. Opće je poznato je da se samo dio učenja odvija u školi, a Piaget smatra da djeca moraju biti aktivna i kreativna kako bi mogla razviti vlastito razumijevanje svijeta (Wood, 1995). Kada se govori o kreativnosti kod djece, naglasak bi trebao biti na procesu, odnosno razvijanju originalnih ideja koje su onda osnova kreativnog potencijala (Perić, 2015).

Kreativne vještine razvijaju se kroz praktičnu primjenu, primjerice, kroz stvaranje glazbe, pisanje priča, izvođenje eksperimenata, izrađivanje predmeta, rješavanje problema i sl., a ključni zadatak učitelja je pomoć učenicima u razumijevanju tih procesa i uspostavljanju kontrole nad njima.

4. ŠKOLSKE IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI

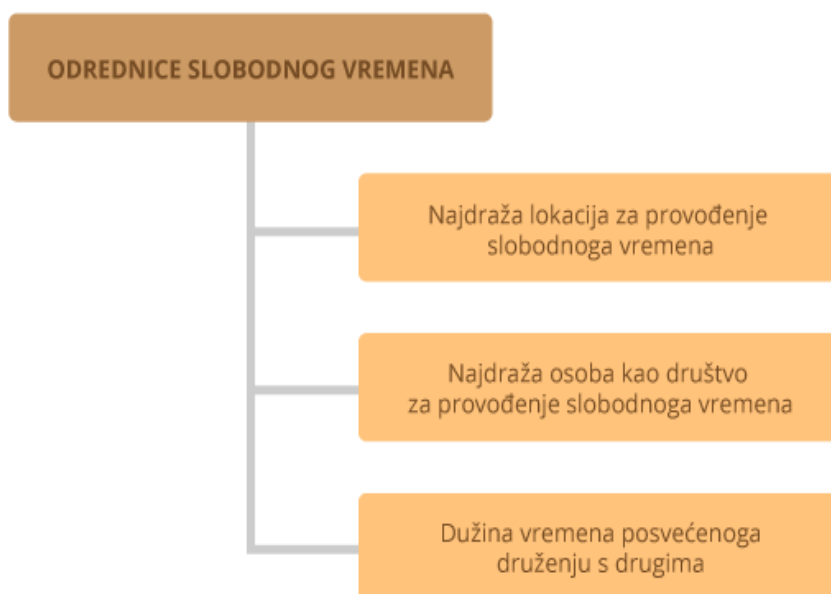
Izvannastavne aktivnosti čine vrlo značajan dio odgojno-obrazovnog rada u osnovnoj školi. Oblik su djelovanja osnovne škole u kojemu je lakše doprijeti do učenika, a u kojem, isto tako, u znatnoj mjeri mogu doći do izražaja sve učiteljeve kompetencije. Izvannastavne aktivnosti su dio školske prakse bez brojčanih ocjena, one su segment slobodnog vremena i samostalnog odabira. Njihovo sadržajno bogatstvo te prilagođenost potrebama i željama određene školske ustanove pruža mogućnost individualnog razvoja svakog djeteta. Značaj i rad izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti nije samo u pružanju mogućnosti darovitima, njihov smisao je u poticajima omogućavanja i stvaranja uvjeta da se što više učenika uključi u različite organizacijske oblike u kojima će pronaći smisao i zadovoljstvo te shvatiti vlastite potrebe (Ivančić, Sabo, bez god.).

Kada generalno gledamo, obvezni dio školskog programa je strogo definiran i strukturiran, dok izvannastavne aktivnosti čine fleksibilniji i slobodniji okvir školskog djelovanja. Izvannastavne aktivnosti su prostor slobodnog odabira učenika unutar kojih jedan dio svog slobodnog vremena učenici posvećuju aktivnostima koje se organiziraju u školi. Najvažnija činjenica upravo je ta da je slobodno vrijeme prostor slobode, vrijeme izvan profesionalnih, obiteljskih i društvenih obveza osobe, u kojem pojedinac sam odlučuje hoće li svoje slobodno vrijeme iskoristiti za razvoj svojih potencijala. Škola ima veliki utjecaj upravo u tome, ona u ključnom razdoblju odrastanja ima mogućnost, priliku i zadaću sustavno odgojno utjecati u svim segmentima pa tako i u segmentu odgoja za slobodno vrijeme (Martinčević, 2010).

Dosadašnjim istraživanjima pokazano je da je „slobodno vrijeme ono područje svakodnevnog života u kojem se mladi najranije osamostaljuju i u kojoj je njihova autonomija najveća“ (Ilišin i sur., 2001).

Aktivnosti slobodnog vremena su one aktivnosti koje pojedina osoba prihvaća prema slobodnoj volji i interesu, koje isto tako uključuju i sve obveze i sve posljedice koje proizlaze iz njih. Stoga, izvannastavne i izvanškolske aktivnosti trebaju kvalitetno ispuniti učenikovo slobodno vrijeme i biti izabrane od strane samoga učenika.

Djeci i mladima savjetuje se da dio slobodnog vremena barem povremeno iskoriste za bavljenje korisnim i zanimljivim aktivnostima iz područja glazbenih, scenskih, likovnih i drugih aktivnosti te hobijima. Slobodno vrijeme se ostvaruje aktivnom komunikacijom kao temeljnom karakteristikom. Kako mladi usmjeravaju odrednice slobodnoga vremena prikazano je na *Slici 1* (Rosić, 2005):

Slika 1: Odrednice slobodnog vremena (Rosić, 2005, str. 101)

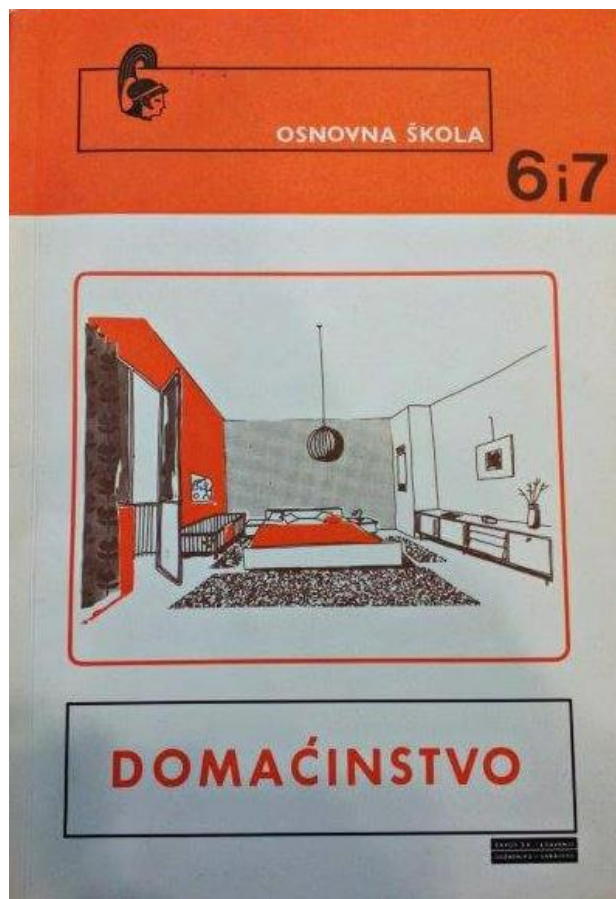
Isto tako, stvaralački interes pojedinca zahtijeva određenu okolinu i uvjete kako bi se mogao slobodno razvijati i oživjeti, odnosno aktualizirati (Mlinarević–Brust, 2009). Važno je istaknuti da okolina mora biti sigurna i poticajna kako bi učenik ispunio svoja očekivanja, lakše razvio svoje mogućnosti i osjetio zadovoljstvo koje proizlazi iz procesa izgradnje osobnih potencijala. Promjene u odgoju i obrazovanju u hrvatskim školama su u posljednje tri godine aktivnije što je rezultat uvođenja Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda i Nacionalnog okvirnog kurikuluma Republike Hrvatske.

Između ostalog se posvećuje značajnija pozornost i izvannastavnim aktivnostima kao važnom čimbeniku sveukupnog odgojno-obrazovnog djelovanja te kao dijelu obveznog nastavnog plana koji obuhvaća dio nastavne djelatnosti učenika (Ivančić, Sabo, bez god.).

5. PREDMET DOMAĆINSTVO U ŠKOLAMA NEKAD I DANAS

Povijest predmeta Domaćinstvo datira od šezdesetih do početka devedesetih godina prošlog stoljeća. Kako se vremena mijenjaju, s njima se mijenjaju i nastavni predmeti. U grupu školskih predmeta kojih više nema svrstavamo i Domaćinstvo (uz Prvu pomoć, Općenarodnu obranu i društvenu samozaštitu (ONO i DSZ), Teoriju i praksu samoupravnog socijalizma (TIPSS), Marksizam i dr.) (*Školski portal: Nekad i sad [prvi dio]*, 20. listopada 2015).

Domaćinstvo je zaživjelo između dva svjetska rata, kada su nastali i prvi udžbenici s praktičnim savjetima za žene koje su sve više preuzimale muške poslove te sve manje stizale voditi kućanstvo. Prva Domaćinska škola otvorena je 1925. u Lovrečini, a osnovale su ju časne sestre. Domaćinska škola otvorena je i u Požegi dvije godine kasnije. U tim su se školama djevojke bavile raznoraznim aktivnostima, od vježbanja gimnastike i slikarstva, do kuhanja i vrtlarenja. Njihovi radovi su često završavali na izložbama, a hranom koju su pripremale su se hranili siromašni. U Zagrebu su se prve Domaćinske škole otvarale početkom 19. stoljeća, također, a bile su namijenjene isključivo za djevojke. Osim škola, za djevojke u selima postojali su i tromjesečni tečajevi. U međuratno krizno vrijeme stvorila se potreba da privređuju i žene pa se smatralo kako one zbog posla sve češće zanemaruju dom, okućnicu i obitelj. Kako obitelj ne bi ispaštala, a rastave braka postajale manje učestali slučajevi, u domaćinskim se školama uglavnom učilo kako uskladiti obaveze na poslu i kod kuće (*Što su na Domaćinstvu učile naše bake*, 19. veljače 2016). Kasnije, 70-ih i 80-ih godina udžbenici Domaćinstva više nisu bili namijenjeni samo ženama, nego svim ukućanima, a primjer jednog udžbenika možemo vidjeti na *Slici 2* u nastavku (Grgurić, 2020).

Slika 2: Primjer udžbenika Domaćinstva iz 70-ih, 80-ih i 90-ih godina (Kapetanović, J., 1990)

Domaćinstvo je bio predmet koji su imali učenici od petog do osmog razreda. Ovaj predmet je osposobljavao učenike za niz korisnih vještina. Na Domaćinstvu se učilo kuhati jednostavna jela, učilo se o prehrani općenito, šivali su se gumbi, učilo se krojiti i šivati jednostavnije odjevne predmete, služiti se šivaćim strojem, krpati odjeću, učilo se o kućanskim poslovima, bontonu za stolom, izrađivali su se predmeti od raznih materijala, čistile su se cipele i održavalo još mnoštvo različitih korisnih aktivnosti. Mnoge tadašnje generacije upravo su prve palačinke napravile u školskim kuhinjama na satovima Domaćinstva, dobivale su se ocjene iz pravilno zašivenih gumba i naučila pravila lijepog ponašanja za stolom koja se ne zaboravljaju tijekom cijelog života.

5.1. Domaćinstvo u drugim državama

Kao što je već spomenuto, više od pedeset godina u obveznoj osnovnoj školi na području Hrvatske posvećivana je značajna pažnja učenju rukama, posebno u nastavnim predmetima Likovna i Tehnička kultura te Domaćinstvu i Prirodi i društvu (Leko, Nola, 1964). Znatna dio tih sati je kasnije dodijeljen drugim predmetima ili su oni ukidani pa je danas učenje rukama tijekom obveznog školovanja posve ukinuto ili minimalno (obično se izvodi paralelno u predmetima Tehnička i Likovna kultura). Suprotno tome, u Finskoj se učenike upoznaje sa svijetom tehnike i ručnog rada već od prvog razreda obveznog školovanja. Usto, u predmetu koji se odnosi na to područje (engl. Crafts), kao i u likovnoj kulturi (engl. Arts), znatna pozornost sve posvećuje dizajnu i ručnom radu. Za ta dva predmeta, tj. područja, zajedno je u finskoj obveznoj školi posvećeno 19 sati tjedno (od 1. do 9. razreda), odnosno ukupno 684 nastavnih sati tijekom obveznog školovanja (Matijević, Rajić, 2015).

Govorimo li o obrazovnom sustavu susjedne nam države Slovenije, osnovno obrazovanje podijeljeno je u tri ciklusa ili trijade. Prvi ciklus obuhvaća djecu u dobi od šest do osam, drugi u dobi od devet do jedanaest te treći ciklus djecu u dobi od dvanaest do četrnaest godina starosti. U prvom ciklusu (1.-3. razred) većinu predmeta poučava učitelj razredne nastave. U 1. razredu je uz učitelja prisutan i odgojitelj. Važno je istaknuti da je njihov prvi razred zapravo kao zadnja godina našeg predškolskog odgoja i obrazovanja. Djeca se igraju, ali se uz igru počinju privikavati na školu, dok se brojčano ocjenjuju tek od trećeg razreda. Važan cilj slovenskih učitelja je naučiti učenike kako učiti, razvijati njihovu kreativnost i samopouzdanje. Osnovno obrazovanje u Sloveniji je vrlo slično našem obrazovnom sustavu, a razlika postoji tek u nastavnim predmetima te broju održanih sati tjedno. U šestom razredu učenici tako kao obvezan predmet imaju Domaćinstvo na kojem imaju priliku učiti rukama, odnosno stvarati i istraživati uz pomoć vlastitih ruku (*Domaćinstvo ima većina škola u Europi, neka ga i nama vrate*, 9. travnja 2015).

5.2. Domaćinstvo kao izvannastavna aktivnost

Domaćinstvo je kao predmet u školama ukinut početkom 90-ih godina, no kao nova izvannastavna aktivnost postoji u nekoliko hrvatskih škola. Učenici takvu vrstu neobavezne nastave prihvaćaju s oduševljenjem te rado uče kako skuhati puding, izglacati veš ili posaditi cvijeće. Umjesto putem društvenih mreža, učenici savjete o praktičnim životnim vještinama upijaju od svojih učiteljica.

Na internetskim stranicama, portalima, sve češće možemo pročitati iskustva učitelja, ali i učenika te roditelja koji su u izravnom doticaju s predmetom Domaćinstvo. Nastavnici smatraju kako učenje praktičnih vještina, kao što su kuhanje i šivanje te izrada ukrasa i raznih rukotvorina, djeci pomažu da razviju finu motoriku. Finu motoriku iznimno je važno razvijati od najranije dobi jer se područja za govor i pokrete prstiju u mozgu nalaze vrlo blizu te se poticanjem razvoja fine motorike potiče i razvoj obližnjih područja koja upravljaju razvojem govora. Kada razina razvoja pokreta tj. fine motorike odgovara dobi djeteta, govor se također skladno razvija te se i opseg vokabulara povećava u očekivanim granicama. U suprotnome se javljaju poteškoće u govoru i komunikaciji (disleksija, disgrafija, različiti poremećaji učenja...) na kojima je potrebno dodatno raditi (Dilberović, Čipčić, 2018). Osim toga, prilikom ovakvog učenja primjenjuje se znanje stečeno na drugim predmetima, npr. mjere za količinu, ali i dijeljenje i množenje iz matematike, mogu se primjenjivati u omjerima prilikom kuhanja, stoga je za pretpostaviti kako bi povratak Domaćinstva, kao praktičnog, a ne isključivo teorijskog predmeta zaista bio koristan za nadolazeće generacije (Barat, *Učenje za život: Domaćinstvo oduševljava učenike diljem Hrvatske*, 11. ožujka 2020).

Zadovoljstvo učitelja, profesora, učenika i roditelja pokazuje da se složnim rukama može mnogo toga ostvariti. U vremenu kada djeca veliki dio svog vremena provode na društvenim mrežama te imaju osjećaj da im je sve dostupno jednim dodiranjem ekrana, povratak pravim, hvalevrijednim vještinama koje potiču usvajanje praktičnih znanja za svakodnevni život itekako je potreban.

5.3. Popis tema za sat Domaćinstva

Kao što je već ranije spomenuto, cilj ove izvannastavne aktivnosti je naučiti učenike da samostalno borave u kućanstvu, pomažu u kućanskim poslovima, kuhanju, šivanju, pospremanju i izradi korisnih predmeta. Zahvaljujući zanimljivim temama i različitim aktivnostima koje se provode na satovima Domaćinstva, učenici razvijaju svijest o spolnoj ravnopravnosti jer nema podjele na muške i ženske poslove.

U priručniku koji će tek biti objavljen, a rad je učiteljice koja je sudjelovala u istraživanju ovog diplomskog rada, može se pronaći 50 kreativnih ideja kao pomoć učiteljima koji žele uvesti Domaćinstvo u svoje škole. Ovdje su neke od mogućih tema na satovima Domaćinstva:

Šivanje:

Igla i konac - učenje osnova šivanja

Prišivanje dugmeta

Izrada zidnog ukrasa s vezom

Ručno tkanje – osnove

Izrada traper torbe za knjigu

Izrada ruksaka od traperera

Hrana:

Guljenje voća i povrća

Voćna salata

Pravimo voćne sokove i kompote

Čišćenje oraha

Pravimo kolače – kokos kiflice

Pečenje palačinka

Izrada krušnih mrvica

Rukotvorine:

- Izrada pompona od tkanine
- Pletenje pletenica
- Ukrašavanje odjeće
- Izrada ogrlice od tkanine
- Kako iskoristiti drvene kašete
- Izrada cvjetnjaka od otpadnog tetrapaka
- Izrada ukrasa za bor od slanog tijesta
- Izrada abakusa od tijesta
- Izrada čestitki šivanjem motiva
- Izrada vrtne abecede
- Izrada zvijezde od papira
- Izrada hranilice za ptice

Ostale teme:

- Bonton za stolom
- Postavljanje stola
- Slaganje salveta origami tehnikom
- Vezanje vezica na cipelama
- Čišćenje cipela
- Slaganje odjeće
- Upotreba metle – čišćenje podova
- Učimo prati prozore
- Učimo prati posuđe
- Sijanje pšenice

Sadnja vrta

Izrada domaćeg plastelina

5.4. Opis pojedinih tema za sat Domaćinstva

U nastavku će detaljnije biti opisane neke spomenute teme za sat Domaćinstva u osnovnoj školi, odnosno procesi izrade i ovladavanja pojedinim aktivnostima.

Prišivanje dugmeta

Učenicima bismo postupak šivanja dugmeta ili gumba podijelili u nekoliko koraka. Najprije je važno odabrati odgovarajuću boju konca. Boja konca mora biti iste ili slične boje odjevnog predmeta na koji će se gumb prišiti, no to nije slučaj ako se ne radi o odjevnom predmetu, tada se boja izabire prema želji i slobodnoj volji. Nakon odabira boje potrebno je otkinuti komad odgovarajuće boje konca. Jedna strana konca provlači se kroz ušicu igle i napravi se čvor. Čvor se radi tako da se spoje krajevi konca i *rolaju* prstima dok se ne zamrse. Zamršene krajeve konca potrebno je potegnuti prema dolje kako bi nastao čvrsti čvor. Nadalje, gumb prislanjamo na mjesto na koje ga želimo prišiti pa počinjemo šivati. Igla se najprije provlači kroz rupicu počevši s donje strane kako se čvor ne bi vidio. Gumb s četiri rupice šiva se tako da šivamo dvije po dvije rupice. Kada je gumb dovoljno pričvršćen, šivanje završavamo iglom i koncem s donje strane. Konac pričvršćujemo prolazeći iglom ispod konca 2 kruga. Na kraju prerežemo konac koji spaja iglu i prišiveni gumb. Isti postupak ponavlja se ako gumb ima još dvije rupice. U Knjizi za svaku ženu (1972) pronalazimo savjet za prišivanje dugmeta koji kaže kako raspored uboda igle nije uvijek jednak. Dugme se može prišivati paralelnim i zrakastim ubodima, odakle je uvijek polazna točka samo jedna od četiri rupice. Sredina dugmeta mora padati u sam kraj rupice, a ne u njenu sredinu jer će tek na taj način odjeća biti uredno zakopčana.

Pravimo voćne sokove i kompote

Ima nekoliko načina za proizvodnju voćnih sokova, a ovdje ćemo spomenuti dva koja se mogu primijeniti u okviru Domaćinstva: spremanje pasterizacijom i nekuhani voćni sokovi. Ako se voćni sokovi ne pripremaju sirovi, treba ih pasterizirati jer se ovim načinom gubi najmanje vitamina, a i okus te boja ostaju prirodni. Pasterizirati znači zagrijavati ispod točke vrenja. Za pasterizaciju se može upotrijebiti bilo koja posuda koja je toliko duboka da se u nju može smjestiti staklenka i potpuno prekriti vodom. Za ovu svrhu treba dobro oprati staklenke i kuhati oko 20 minuta u kipućoj vodi. Pri pripremi soka također treba gledati da se ne zagrijava do točke vrenja, ponovno zato što se bolje sačuvaju hranjivi sastojci i okus. Kada je sok pripremljen, ulijeva se u vruće boce. Boce je potrebno zatvoriti plutenim čepom, a nakon pasterizacije prelići čep i dio grlića boce voskom. Kada voda u posudi počne ključati, odmakne se s vatre te se u nju stave boce tako da su u potpunosti uronjene u vodu. Posuda za pasterizaciju se poklopi i boce se ostave u njoj sve dok se voda ne ohladi. Vrlo sličan način pripreme je i „vruće u vruće“, što znači ulijevanje vruće tekućine u vruću staklenku te pokrivanje poklopcem tako da se toplina što duže zadrži.

U nastavku će za primjer biti opisan postupak izrade voćnog soka od malina (ili kupina). Pri izradi ovakvog voćnog soka vrlo je važno paziti da voće bude potpuno svježije i čisto. Svaka nečistoća može prouzrokovati kvarenje kod već gotovog soka. Voće se tako najprije očisti od peteljki i nečistoća ako ih ima. Na 3 litre malina ili kupina dodaju se dvije litre vode, u koju stavljamo 4 dag vinske ili limunske kiseline. Sve se dobro promiješa i ostavi na hladnom mjestu 24 do 36 sati. Nakon tog vremena cijelu smjesu potrebno je procijediti kroz čistu gazu. Na svakih pola litre tako dobivene tekućine, dodaje se 60 dag šećera, dobro promiješa i ponovno ostavi jedan dan na hladnom mjestu. Povremeno se tekućina promiješa kako bi se dodani šećer potpuno rastopio. Potom se sok još jednom dobro promiješa i ulijeva u čiste boce. Boca se ne smije napuniti do vrha jer kasnije može doći do vrenja. Boce se zatvore dvostrukom gazom, a nakon mjesec dana stalnim plutenim čepom i ponovno ostave na hladnom mjestu. Važno je naglasiti da tijekom cijele izrade soka treba odabrati hladno mjesto na kojem će sok stajati kako ne bi došlo do nepovoljnog alkoholnog ili octenog vrenja (Smokvina Boranić, 1972).

Bonton za stolom

Izraz *bonton* dolazi od francuskog *bon ton*, što doslovno znači „dobar ton“, a označava kodeks, skup pravila ponašanja u različitim situacijama, među kojima je opisano i poželjno ponašanje za stolom. Najprije valja krenuti od samog postavljanja stola pri čemu postoje neka osnovna pravila. Prilikom postavljanja stolnjaka bitno je da on bude dovoljno velik kako bi prekrivao stol, no ne smije biti prevelik kako ne bi previše visio na stranama. Moguće je i da domaćini odluče ne staviti stolnjak, pa bi tada svaka osoba trebala imati svoj podložak (set), a na sredinu se može postaviti i dugi nadstolnjak na koji može ići dekoracija. Osim podložaka za tanjure, treba postaviti i podložak za čašu te odgovarajuće salvete. Dok bijele salvete odgovaraju u svim prilikama, kada se stavljaju one u boji, treba paziti da one odgovaraju boji stolnjaka. Salvete se mogu staviti ispod tanjura, na tanjur ili ispod pribora za jelo. Prema Knjizi za svaku ženu (1972), na stol se stavlja tanjur koji se upotrebljava u tom trenutku, no jednostavnije je odmah postaviti i plitki i duboki tanjur, jedan na drugi. Ono što je neophodno u priboru za jelo su mala i velika vilica, nož te mala i velika žlica, neovisno o prigodi. Vilica dolazi s lijeve strane, dok se s desne strane nalaze nož (odmah uz tanjur s oštricom okrenutom prema unutra) te žlica do njega. Mala žlica ili mala vilica (ovisno o desertu) postavljaju se vodoravno iznad samog tanjura. Ako je u pitanju više jela, domaćin postavlja i više pribora za jelo, a gost uvijek kreće s vanjske strane, počevši s predjelom pa tako redom sve do glavnog jela. Također, važno je postaviti odgovarajuće čaše za vino te ostalu tekućinu koja će se za stolom konzumirati. Čaše za vino postavljaju se s desne strane ispred tanjura i to najčešće dvije, jedna za vino i jedna za vodu. Ukrašeni stol uvijek djeluje svečano, no i ovdje postoje određena pravila. Cvijećem i svijećnjacima postiže se lijep efekt, no ne smije se dopustiti da ukrasi smetaju gostima u razgovoru, stoga cvijeće treba stavljati u niske posude.

Nekoliko pravila lijepog ponašanja za stolom, koja vrijede od davnina pa do danas su ponajprije ta da se za stol uvijek ide uredan i opranih ruku. Isto tako, za stolom se sjedi uspravno, a laktovi se nikada ne drže na njemu, već uz tijelo tako da se ne ometa osoba koja sjedi pored. Dobiveni ubrus stavlja se na krilo i nikada se ne veže oko vrata (osim u slučaju male djece ili starijih potrebitih ljudi). Gost ne počinje jesti prije domaćina, odnosno prije no što su svi za stolom posluženi. Jede se polako, u malim zalogajima, žvače zatvorenim ustima, bez mljackanja i nikada se ne govori punim ustima. Pije se nakon što se proguta zalogaj, a jelo se dodatno ne začinja prije nego se kuša jer je to uvredljivo za onoga tko je spremio jelo.

Važno je upamtiti pravilo da se o ukusima ne raspravlja, stoga ako se iz nekog razloga ne jede nešto od ponuđenog, izostavlja se čuđenje ili pitanja kako netko to može jesti. Prije no što se posluži, ponudi se druge i ne uzima se posljednji komad bez pitanja želi li ga netko drugi, tada se on prepušta ili dijeli. Želi li se uzeti nešto s druge strane stola, lijepo se zamoli da to doda onaj kojemu je najbliže. Za vrijeme jela ne razgovara se telefonom i ne šalju poruke. U razgovor se uključuje na primjeren način. Za stolom treba upotrebljavati dragocjene riječi: hvala, molim, izvolite, ispričajte me. Nakon juhe žlica se odloži u tanjur, a nakon jela vilica i nož odlože se na tanjur jedno uz drugo, što znači da se je završilo s jelom. Nakon toga se zahvaljuje i pita za dopuštenje da se ustane od stola te se ponovno peru ruke. Pristojno je ponuditi pomoć kod pospremanja posuđa sa stola. To je jedan od onih sjajnih trikova za osvajanje simpatija svih prisutnih. U restoranu to, naravno, nije potrebno. Ipak, u restoranima brze prehrane od svakoga se očekuje da za sobom pospremi i odloži ostatke na za to predviđeno mjesto. Pridržavanje ovih pravila lijepog ponašanja čini dobro odgojenog i poželjnog gosta te partnera za stolom.

Školski vrt

Učenicima treba omogućiti da većinu zaključaka donose na temelju stvarnog iskustva u čemu nam pomaže rad, promatranje i izvođenje pokusa. Školski vrt kao sastavni dio školskoga dvorišta i školskoga okoliša pruža velike mogućnosti za obradu mnogih nastavnih sadržaja; za nastavu u prirodi, za organizaciju izvannastavnih aktivnosti te za korisno provođenje slobodnog vremena tijekom kojeg se diskretno mogu razvijati brojne psihofizičke osobine, usvajati nova znanja i vještine, a sve u zdravom okružju. Školski vrtovi su vrlo prikladno i opravdano mjesto za usvajanje novih znanja, razvijanje vještina i navika.

U suvremenim uvjetima školski vrtovi osiguravaju realizaciju radnog odgoja kao jednog od temeljnog odgojnog područja koji se treba temeljiti na načelu aktivnost učenika, što znači da učenici trebaju sami raditi, razumjeti što i zašto rade, a ne biti pasivni promatrači (Munjiza, Slačanac, 2007). Mogući i poželjni oblici rada u školskom vrtu su eksperimenti, praktični radovi, različiti oblici samostalnog i intelektualnog rada na različitim izvorima. Učenike treba poticati da u svaki rad unose makar i minimalne promjene, nešto drugo, kreativno i inovativno. Sam osjećaj da je samo, ili uz pomoć drugih učenika, napravilo ili stvorilo nešto novo izuzetno je važan za razvoj samopouzdanja djeteta i pridonosi stvaranju pozitivne slike o sebi.

Dobrobiti školskih vrtova su mnogobrojne: razvija radne i higijenske navike, socijalne i motoričke vještine, potiče na razvoj odgovornosti i očuvanja prirodne te kulturne baštine, potiče ljubav prema prirodi, kreativnost, ekološki i estetski odgaja i sl. (Anđić, 2016). Poželjno je školski vrt povezati s tradicijom mjesta u kojem je škola smještena. Na taj način učenici uz pomoć učitelja i ostalih djelatnika škole mogu proširiti znanje o svom zavičaju i običajima, ali i o zavičajnoj mikroregiji i šire (načelo zavičajnosti). Učenici otkrivaju zemljopisne odlike, biljni i životinjski svijet, povijest zavičaja, zanimanja ljudi i slično (De Zan, 1999).

U školskom vrtu tako se može uzgajati povrće i cvijeće određenog zavičaja, a u zahtjevnijim radovima mogu pomagati i roditelji učenika. Zatravljeni dio zemljišta škole lako može postati prava edukativna radionica s vlastitom povrćarskom proizvodnjom koja se može koristiti i u školskoj kuhinji. Školski vrt potrebno je oblikovati i pretvoriti u vrtne gredice, a ideja školskog vrta je ta da djeca upoznaju prirodne procese, život biljaka, od sjemenke do ploda, kroz sva godišnja razdoblja. Upoznavajući se s fazama pripreme i obrade tla te sa sjetvom i sadnjom, svaka ta faza kod djece razvija osjećaj zadovoljstva stvaranja nekog novog oblika prirode, zahvaljujući školskom vrtu, i tako postaje i sastavni dio njihovog života. Dakle, od prvog razreda učenici mogu učiti o godišnjim dobima i u školskom vrtu promatrati promjene koje se događaju u prirodi. Radovi u vrtu povezani su s programom nastavnog predmeta Priroda i društvo, a povezani su i s promjenama kroz godišnja doba pa tako u svojoj blizini učenici svakodnevno mogu opažati kako te promjene utječu na život biljaka, životinja i ljudi.

U školskom vrtu mogu se posaditi sadnice karakterističnih kultura određenog kraja, naprimjer krumpir, paprika, rajčica, kupus, zelena salata i dr., a također i višegodišnje trajnice poput borovnice, ribizla, aronije, brusnice i drugih vrsta kako bi djeca upoznala i nove kulture. Mogu se urediti i gredice s različitim začinskim i ljekovitim biljem što će, također, biti zanimljivo za promatranje i informiranje učenicima te proširivanje znanja o raznovrsnosti prehrane i ljekovitim svojstvima nekih biljaka. Mogućnosti je uistinu mnogo, a prije svega potrebna je podrška škole, roditelja i okoline te želja i volja učenika za sudjelovanjem u aktivnostima ovakvoga tipa.

6. SURADNJA OBITELJI I ŠKOLE

Škola je mjesto gdje se susreću roditelji i učitelji, odnosno odrasli koji brinu o djeci i mladima pa je logičan zaključak da je njihovim zajedničkim djelovanjem moguće ostvariti temeljne odgojne zadaće: omogućiti djeci usvajanje znanja, razvijanje vještina i sposobnosti kako bi svako dijete moglo ostvariti svoje potencijale. Važnost suradnje i partnerstva između roditelja i nastavnika u školi, ali i izvan nje, pokazana je i teorijom ekološkog sustava koji se odnosi na sve moguće kontekste koji izravno ili neizravno utječu na dijete. U okviru tog sustava centralno mjesto zauzima dijete oko kojeg se u obliku koncentričnih krugova nastavljaju mikrosustav (roditelji, nastavnici), mezosustav (škola, susjedstvo, zajednica), egzosustav (daljnji članovi obitelji, radno mjesto roditelja) i makrosustav (kulturne, vjerske vrijednosti, vjerovanja i prihvatljiva ponašanja), (Weiss, Heather B. i dr., 2005).

Ujedinjene snage roditelja i nastavnika početna su razina za izgradnju obiteljsko–školskog kurikula i kurikula općenito. Roditelji mogu surađivati u različitim aktivnostima škole, no to najprije ovisi o otvorenosti ostalog školskog osoblja (ravnatelja, pedagoga i sl.) za takvu vrstu suradnje i partnerstva jer bez podrške šireg kolektiva, nažalost, nastavnicima je mnogo puta onemogućeno ostvarenje konstruktivnog i partnerskog odnosa s roditeljima (Swick, K. J., 1995). Kao opći zaključak moglo bi se reći kako je za djetetov razvoj u okviru odgojno–obrazovnog procesa u školi važno da se u skladnom suživotu nađu roditelj, koji je spreman učiti o sebi i svome djetetu te nastavnik koji će također svojom djelatnošću pokazati kako nije samo prenositelj znanja, već ujedno i učenik, savjetnik i suputnik djeteta i roditelja.

Gotovo u svim provedenim istraživanjima, roditelji, nastavnici pa čak i učenici govore kako veća suradnja između roditelja i nastavnika koristi učenicima, unapređuje školu kao ustanovu, pomaže nastavnicima i osnažuje obitelji (Epstein, J. L., 2001). Uspješna suradnja škole i obitelji potrebna je i za postojanje izvannastavnih aktivnosti, u ovom slučaju u vidu predmeta Domaćinstvo. Kako bi se ova aktivnost uspješno provodila, a generacije učenika bile bogatije za pregršt stečenog znanja i praktičnih vještina, potrebna je ponajprije podrška roditelja djeci koja odaberu sudjelovati u spomenutoj izvannastavnoj aktivnosti, ali i učiteljima tijekom provedbe iste.

Roditelj može često biti dio realizacije nekih aktivnosti, bilo da pridonosi financijski ili i sam sudjeluje u ostvarivanju ciljeva (poput sadnje i održavanja školskog vrta, izrade rukotvorina ili korisnih predmeta od različitih materijala), a samim time pokazat će svojem djetetu da cijeni to što radi, da ga podupire te da je spreman pomoći kada zatreba, što će uvelike utjecati na samopouzdanje i osobnost djeteta, ali i zainteresiranost učenika za cijeli odgojno-obrazovni proces.

7. ISTRAŽIVANJE

7.1. Cilj istraživanja i istraživačka pitanja

Ovim istraživanjem željelo se saznati kakvi su stavovi učiteljice (s dugogodišnjim radnim iskustvom u školi) i budućih učitelja (studenata) o uvođenju nastavnog predmeta Domaćinstvo u suvremeno osnovno obrazovanje Republike Hrvatske. Željelo se usporediti mišljenje učiteljice koja provodi Domaćinstvo kao izvannastavnu aktivnost u svom radu u školi, s mišljenjima studenata koji imaju mogućnost implementacije ovog predmeta u svom budućem radu s djecom. Domaćinstvo se kao izvannastavna aktivnost na velika vrata vraća u pojedine osnovne škole u Republici Hrvatskoj, stoga je cilj ovog rada uvidjeti jesu li budući učitelji voljni uvrstiti Domaćinstvo u suvremeno osnovno obrazovanje RH i misle li da bi ono bilo korisno djeci te slažu li se njihova mišljenja s mišljenjem učiteljice koja je u izravnom doticaju s ovim predmetom i može reći kakav utjecaj ima na učenike.

Provedeno je nekoliko istraživanja o zastupljenosti predmeta, aktivnosti i sadržaja kojima se stječu životno-praktične vještine u hrvatskom školstvu u koje bismo ubrojili i Domaćinstvo. Koludrović i Kolobarić (2016) iz svoje analize istraživanja uočavaju da je u novijim reformama školstva potpuno izostavljeno stjecanje životno-praktičnih vještina u okviru obvezne nastave te da je opravdano pitati se potiče li se doista cjeloviti razvoj ličnosti naših učenika. Moguće je da neke škole u okviru izvannastavnih aktivnosti, odnosno školskog kurikulumu organiziraju tečajeve domaćinstva ili bontona, ali je sigurno da su to aktivnosti koje su potrebne svim učenicima za samostalan život te da one ne bi smjele ovisiti o afinitetima nastavnika u pojedinim školama.

Također, u svom istraživanju o kvaliteti provedbe školskih izvannastavnih aktivnosti Mlinarević i Brust (2009) ističu da stvarne mogućnosti i kreativni potencijali učenika u slobodnim aktivnostima nisu do kraja iskorišteni, a pedagoška i komunikacijska

metoda rada učitelja još uvijek ne pogoduju poticanju i razvijanju stvaralaštva učenika u izvannastavnim aktivnostima. Prema tome, kroz izvannastavne aktivnosti trebalo bi se primjenjivati više metoda koje aktiviraju učenike (Armstrong, 2008). Izvannastavne aktivnosti i u školi budućnosti moraju zadržati status stvaralačkih aktivnosti, moraju se temeljiti na učenikovom slobodnom izboru. One moraju učenike rasterećivati, moraju biti izvor radosti i mjesto socijalnih interakcija s ciljem učenja životnih lekcija.

7.2. Uzorak

Ovo istraživanje provedeno je na studentima Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu s odsjekom u Čakovcu. Istraživanje je uključivalo studente od prve do pete godine, a sudjelovalo je 103 studenata (N=103). Također, istraživanje je provedeno i u osnovnoj školi s područja ruralne sredine u kojem je sudjelovala jedna učiteljica razredne nastave (N=1).

7.3. Metoda provedbe istraživanja, postupci i instrumenti

U ovom empirijskom istraživanju korištena je kombinacija kvalitativnog i kvantitativnog pristupa istraživanja fenomena odgoja i obrazovanja (Anderson, 2005; Dubovicki i Topolovčan, 2020a; Dubovicki i Topolovčan, 2020b; Matijević i Topolovčan, 2017; Scott i Usher, 2001; Topolovčan, 2017; Topolovčan, 2016; Yates, 2004). U nekoliko dana tijekom akademske godine metodom anketiranja ispitano je 103 studenata. Studenti su anketi mogli pristupiti virtualno, putem *online* poveznice, radi pridržavanja propisanih mjera zbog postojeće situacije vezane uz pandemiju koronavirusa. Ispunjavanje ankete bilo je u potpunosti dobrovoljno i povjerljivo. Istraživanje na studentima odvijalo se, tako, u prostorijama njihovog doma. Unutar same ankete izostalo je postavljanje pitanja kojima bi se mogli identificirati odgovori te je iz tog razloga anketa bila u potpunosti anonimna.

Nadalje, tijekom školske godine ispitana je učiteljica razredne nastave iz jedne područne osnovne škole koja djeluje u ruralnoj sredini. S učiteljicom je proveden intervju u vidu nekoliko pitanja na koja je ona davala svoje odgovore, ali i opisivala svoja dosadašnja iskustva nevezano uz sama pitanja. Učiteljici, u ovom slučaju ispitaniku, bilo je naglašeno da će se odgovori koristiti isključivo u svrhu istraživanja i pisanja ovog diplomskog rada te da im je zajamčena anonimnost.

Dobiveni podaci analizirani su kvalitativnom metodologijom i kvalitativnom analizom koje ujedno pružaju i mogućnost detaljnijeg objašnjenja i fleksibilnosti pri prikupljanju podataka. Kvalitativna metodologija je neizbježno interpretativna i odvija se u četiri stadija. Najprije je bitno napraviti prirodne smislene cjeline, a zatim slijede klasifikacija, kategorizacija i rangiranje. Treći stadij je strukturiranje priče (opisuje sadržaj), a posljednji četvrti stadij je interpretacija podataka (Cohen i sur., 2007).

7.4.1. Anketa

U svrhu provođenja istraživanja korištena je anketa pri čemu su svi ispitanici odgovarali na ista pitanja. Anketa je bila podijeljena u dva dijela. U prvom dijelu ankete, ispitanici su odgovarali na nekoliko općih pitanja (spol, godina studija, županija iz koje dolaze), dok se je drugi dio ankete sastojao od dva tipa pitanja. Od studenata se tražilo da metodom višestrukog odabira označe u kojoj mjeri se slažu ili ne slažu s ponuđenim tvrdnjama, a potom odgovore na 4 pitanja s ponuđenim odgovorima.

Navedene tvrdnje u anketi glasile su:

1. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti šivati.
2. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako ispeglati odjeću.
3. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako oprati suđe.
4. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti pravila ponašanja (bonton) za stolom.
5. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako pravilno postaviti stol.
6. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako skuhati jednostavna jela (ispeći palačinke, jaja, skuhati puding, čaj...).
7. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako oguliti koru s voća i povrća.

8. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako pripremiti domaću tjesteninu.
9. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako izraditi uporabne ili dekorativne predmete (ukrase uoči blagdana, kućice za ptice...).
10. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako sudjelovati u kućanskim poslovima (pranje prozora, metenje...).

Pitanja u anketi glasila su:

1. Jeste li u svojem osnovnoškolskom obrazovanju pohađali nastavni predmet Domaćinstvo (kao obavezni ili izborni predmet, izvannastavnu aktivnost i dr.)?
2. Ako je odgovor na prethodno pitanje "da", tko je vodio nastavni predmet Domaćinstvo u Vašoj školi?
3. Kao budući učitelji, biste li uvrstili nastavni predmet Domaćinstvo u razrednu nastavu?
4. Mislite li da bi učenici pozitivno ili negativno reagirali na pohađanje nastavnog predmeta Domaćinstvo u razrednoj nastavi? U nekoliko riječi obrazložite svoj odgovor.

7.4.2. Intervju

U svrhu provođenja istraživanja korišten je intervju, a pitanja korištena u istraživanju su sljedeća:

1. Zbog čega ste došli na ideju da uvedete predmet Domaćinstvo u razrednu nastavu? Što Vas je na to potaknulo?
2. Je li Vaša ideja odmah prihvaćena ili ste naišli na otpor roditelja, ravnatelja, kolega učitelja u školi?
3. Što ste od formalnih stvari morali odraditi kako biste započeli s uvođenjem ovog predmeta u razrednu nastavu?
4. Kakve su bile prvotne reakcije roditelja i učenika kada ste im obznanili uvođenje nastavnog predmeta Domaćinstvo u nastavu?
5. Provodite li ovaj nastavni predmet kao izborni predmet ili izvannastavnu aktivnost (ili nešto treće)?
6. Koliko sati tjedno održavate nastavni predmet Domaćinstvo u školi i kako se Vi pripremate za taj nastavni sat?
7. Kako reagiraju učenici na aktivnosti u sklopu nastavnog predmeta Domaćinstvo?
8. Kako održavanje ovog predmeta u školi (u razrednoj nastavi) djeluje na razvoj učenika (tjelesni, psihološki, socijalni) prema Vašem dosadašnjem iskustvu?
9. Koje aktivnosti/teme su prisutne u ovom predmetu? Što zapravo radite? Što rade učenici?
10. Što su sve učenici naučili tijekom održavanja nastavnog predmeta Domaćinstvo (stečeno znanje, sposobnosti, njihov odnos i stavovi i sl.)?
11. Koliki je odaziv i zainteresiranost učenika za nastavni predmet Domaćinstvo?
12. Imate li financijsku potporu škole u provođenju nastavnog predmeta Domaćinstvo u Vašoj školi (potrebna oprema, predmeti, namirnice, prostor...)?
13. Smatrate li da bi bilo poželjno uvođenje nastavnog predmeta Domaćinstvo kao obaveznog predmeta u osnovnoškolsko obrazovanje RH?

14. Jeste li spoznali/uočili/naučili nešto novo o djeci/učenicima kroz održavanje ovog nastavnog predmeta?
15. Što biste savjetovali budućim učiteljima/icama koji/e razmišljaju o provođenju nastavnog predmeta Domaćinstvo u svom radu u razrednoj nastavi?

Kao što je već ranije spomenuto, na ova pitanja odgovarala je učiteljica s dugogodišnjim iskustvom rada u razrednoj nastavi, iz škole koja djeluje u ruralnoj sredini, u selu u Virovitičko-podravskoj županiji. Učiteljica je na dana pitanja odgovarala na temelju svog dosadašnjeg iskustva vođenja izvannastavne aktivnosti Domaćinstvo u školi. Učiteljica je, također, pored odgovora na sama pitanja, prepričala zanimljive priče koje sežu od samog početka ove ideje, podijelila sa mnom fotografije učenika tijekom sudjelovanja u aktivnostima i upoznala me s dijelovima priručnika koji je izradila u suradnji s još jednom učiteljicom razredne nastave (izlazi na jesen i bit će dostupan zaposlenicima svih osnovnih škola). Priručnik će služiti kao pomoć svim učiteljima koji odluče uvesti Domaćinstvo u svoje razrede jer nudi 50 kreativnih, zanimljivih i korisnih ideja za aktivnosti koje se mogu provoditi u radu.

7.5. Rezultati i rasprava

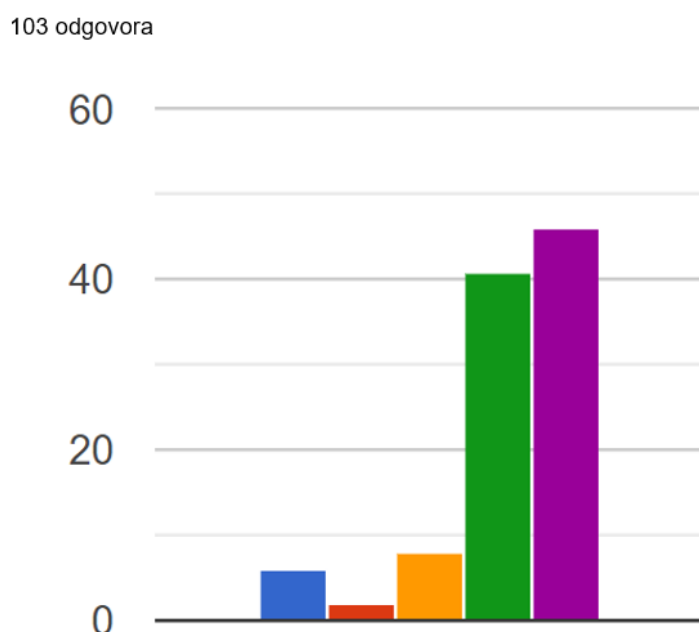
Prva tri pitanja u anketi bila su jedina pitanja identifikacijskog tipa, a od studenata se je tražilo da odaberu odgovarajući spol, godinu studija te županiju iz koje dolaze. U anketi su ukupno sudjelovala 103 ispitanika (N=103), od čega je 98 (95,1%) ispitanika ženskog spola, a preostalih 5 (4,9%) muškog spola. Obzirom na godinu studija, 12 je (11,7%) ispitanika na prvoj godini, 6 (5,8%) ispitanika na drugoj godini, 31 (30,1%) ispitanik na trećoj godini, 20 (19,4%) ispitanika na četvrtoj godini te 34 (33%) ispitanika na petoj godini studija. Analizom odgovora na pitanje o županiji iz koje dolaze, utvrđeno je da najveći broj studenata dolazi iz Varaždinske županije, njih 29 (28,2%). Slijede Međimurska županija s 20 (19,4%) studenata, Krapinsko-zagorska županija s 18 (17,5%) studenata, Zagrebačka županija sa 17 (16,5%) studenata, Koprivničko-križevačka županija s 12 (11,7%) studenata, Grad Zagreb s 3 (2,9%) studenta te Istarska, Karlovačka, Brodsko-posavska i Virovitičko-podravka županija s po jednim studentom iz svake.

Prvo pitanje postavljeno učiteljici glasilo je: „Zbog čega ste došli na ideju da uvedete predmet *Domaćinstvo u razrednu nastavu*? Što Vas je na to potaknulo?“. Učiteljica je ispričala zanimljivu priču o začetku ideje, a sve je počelo 2012. godine kada je u svom tadašnjem 3. razrednu uvela razredni projekt „Prošlost u sadašnjost“ koji se je protezao kroz 3. i 4. razred. Projekt je bio vezan uz nastavni sadržaj Prirode i društva (snalaženje u vremenu), unutar kojeg su učenici zajedno s učiteljicom, roditeljima i korisnicima Dnevnog boravka Crvenog križa Virovitica odradili razne radionice, a završetak projekta bila je olimpijada starih sportova. Tijekom te olimpijade učenici su se, podijeljeni na timove djevojčica i dječaka, natjecali u nošenju krumpira u žlici. Ekipa dječaka je izgubila, a jedan je dječak tada izjavio kako nije ni čudo da su djevojčice pobijedile kada je to ženski posao. Upravo ta rečenica potaknula je učiteljicu na ideju o uvođenju Domaćinstva jer nije željela da ijedno dijete odrasta u svijetu u kojem postoji podjela na „muške i ženske poslove“.

Sljedeći tip pitanja na koji su studenti morali odgovoriti u anketi bile su ponuđene tvrdnje, a prva je glasila: „Na nastavnom predmetu *Domaćinstvo učenici bi trebali učiti šivati*.“. Studenti su imali mogućnost višestrukog odgovora, odnosno procjene tvrdnje, a ponuđeni odgovori bili su: u potpunosti se ne slažem; ne slažem se; niti se slažem, niti se ne slažem; slažem se; u potpunosti se slažem.

6 studenata odgovorilo je kako se u potpunosti ne slaže s tvrdnjom da bi učenici na nastavnom predmetu Domaćinstvo trebali učiti šivati, dok su 2 studenta odgovorila kako se s tvrdnjom ne slažu. 8 studenata dalo je odgovor kako se niti slaže, niti ne slaže, odnosno da su neodlučni u vezi ove tvrdnje. 41 student odgovorio je kako se slaže s danom tvrdnjom, a 46 studenata odabralo je odgovor da se u potpunosti slaže s tvrdnjom, tj. s time da bi učenici trebali učiti šivati na Domaćinstvu. Gledajući ukupno, 87 studenata slaže se s ponuđenom tvrdnjom što čini više od polovice ispitanih, a točan prikaz vidimo u *Grafu 1*.

Graf 1. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti šivati.

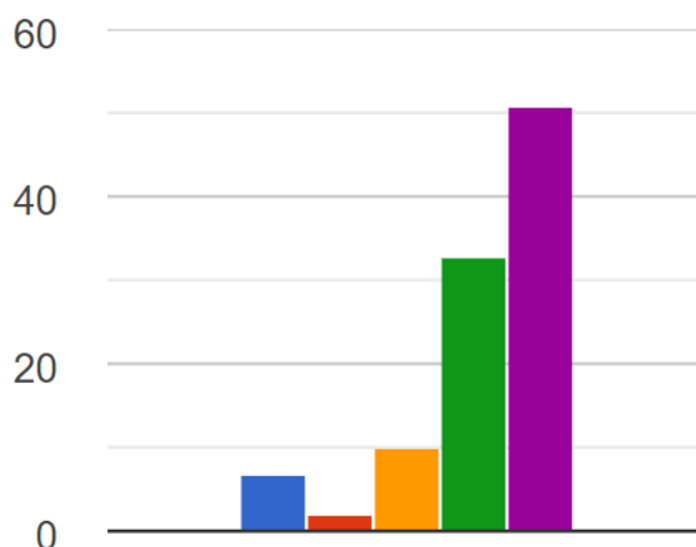

Sljedeće pitanje postavljeno učiteljici glasilo je: „*Je li Vaša ideja odmah prihvaćena ili ste naišli na otpor roditelja, ravnatelja, kolega učitelja u školi?*“. Učiteljica je odgovorila kako je u realizaciju ove ideje krenula vrlo oprezno, ne znajući što je čeka, no nije naišla na otpor, već ju je dočekalo oduševljenje i roditelja i učenika te ostalih zaposlenika škole. Ideju su, ponajprije, podržali učiteljčini roditelji i uvelike joj pomagali. Majka je tijekom svog školovanja u višim razredima imala Domaćinstvo kao predmet pa je učiteljici davala smjernice, a njen otac bio je taj koji je pomagao svaku ideju pretočiti u stvarnost.

Iduća tvrdnja u anketi za studente bila je: „*Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako ispeglati odjeću.*“. U ovom slučaju, vidljivo u *Grafu 2.*, 7 studenata se u potpunosti ne slaže s ponuđenom tvrdnjom, a dva studenta izrazila su da se ne slažu. 8 studenata je neutralno po ovom pitanju, odnosno niti se slaže, niti ne slaže. Ipak, najveća većina ispitanika odgovorila je kako se slaže s tvrdnjom o peglanju odjeće na Domaćinstvu. Čak 41 student je odgovorio da se slaže, a 46 studenata se u potpunosti slaže, što ponovno čini više od 50% ispitanika, točnije 84,5%.

Graf 2. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako ispeglati odjeću.

103 odgovora

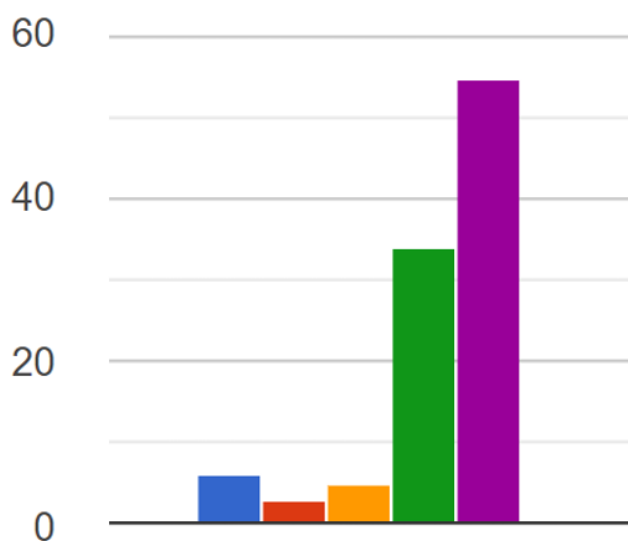

Učiteljica je na pitanje „*Što ste od formalnih stvari morali odraditi kako biste započeli s uvođenjem ovog predmeta u razrednu nastavu?*“ odgovorila kako se izvannastavne aktivnosti planiraju Školskim kurikulumom te Godišnjim planom i programom rada neposrednih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti u školskoj ustanovi, stoga da bi uvela Domaćinstvo kao izvannastavnu aktivnost, morala ju je samo prijaviti na Učiteljskom vijeću kako bi se mogla planirati u Školskom kurikulumu. Zaključila je kako je to sve od formalnih stvari s obzirom da prema Nastavnom planu i programu izvannastavna aktivnost postoji planirana u nastavi.

Studenti su na sljedeću tvrdnju koja glasi: „*Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako oprati suđe.*“ odgovorili podjednako kao i na prethodne dvije. U *Grafu 3.* možemo vidjeti da se 9 (8,7%) studenata ne slaže s ovom tvrdnjom (6 se u potpunosti ne slaže, a 3 se ne slaže), 5 ih je neodlučno (niti se slaže, niti ne slaže), dok je ostatak studenata odabralo odgovore „*slažem se*“ (njih 34) te „*u potpunosti se slažem*“ (njih 55). Studenti koji se slažu s ovom tvrdnjom čine 86,4% od ukupnog broja ispitanika.

Graf 3. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako oprati suđe.

103 odgovora

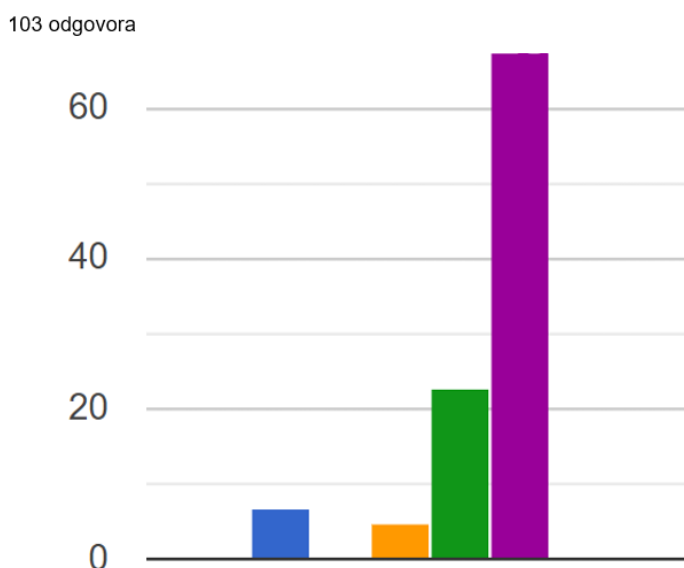
Učiteljica je svojim sljedećim odgovorom objedinila dva pitanja: „*Kakve su bile prvotne reakcije roditelja i učenika kada ste im obznanalili uvođenje nastavnog predmeta Domaćinstvo u nastavu?*“ te pitanje „*Provodite li ovaj nastavni predmet kao izborni predmet ili izvannastavnu aktivnost (ili nešto treće)?*“. Dobiveni odgovor citiran je u nastavku:

„U svojoj područnu školu uvela sam Domaćinstvo već iduće nastavne godine, kao izvannastavnu aktivnost. Krenula sam oprezno, ne znajući što me čeka, tim više jer sam tada imala 1. razred i nepoznate učenike. A dočekalo me oduševljenje - i roditelja i učenika! Ono što me najviše (neugodno) iznenadilo je koliko je zapravo djeci motorika ruku slabo razvijena i kako uopće nemaju razvijen osjećaj za vlastito tijelo u prostoru. Ono što me najviše (pozitivno) iznenadilo je koliko je djeci zapravo potrebno dati da nešto rade jer sva djeca vole stvarati. Vidjevši sreću na njihovim licima tijekom učenja, znala sam da je Domaćinstvo pun pogodak, a ono što je uslijedilo nisam mogla ni predvidjeti. Već nakon nekoliko

odrađenih sati počeli su mi se javljati roditelji s riječima zahvale jer su djeca počela primjenjivati naučeno i kod kuće. Najviše me oduševilo kada mi se putem društvene mreže jedne nedjelje javila majka jednog dječaka; poslala mi je fotografiju stola postavljenog za objed uz riječi da je dječak sam postavio stol i da mu nedostaje Domaćinstvo. Tada sam znala da to što radim nije samo izvannastavna aktivnost, nego prava škola za život.“

Nadalje, sljedeća tvrdnja za studente glasila je: „*Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti pravila ponašanja (bonton) za stolom.*“. 7 studenata je odgovorilo kako se u potpunosti ne slaže s ovom tvrdnjom, 5 ih se niti slaže, niti ne slaže, dok se 23 slaže s tvrdnjom. Prema *Grafu 4.*, najveći broj studenata ipak je odgovorio kako se u potpunosti slaže s tvrdnjom, njihov je broj 68, što iznosi 66% od ukupnog broja ispitanika.

Graf 4. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti pravila ponašanja (bonton) za stolom.

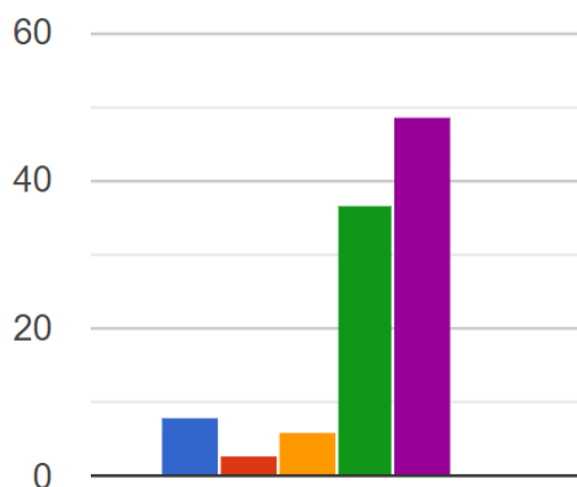

Iduće pitanje učiteljici bilo je: „*Koliko sati tjedno održavate nastavni predmet Domaćinstvo u školi i kako se Vi pripremate za taj nastavni sat?*“. Učiteljica je ovdje dala odgovor kako izvannastavna aktivnost prema Nastavnom planu i programu traje 35 sati godišnje, što znači 1 sat tjedno. Dodala je kako se izvannastavna aktivnost (barem u razrednoj nastavi i u školama ruralnih sredina) provodi na način da svaka učiteljica ima u svom razredu određenu aktivnost (Eko grupa, Domaćinstvo, Literarna grupa, Likovna grupa...), što znači da se razredi ne miješaju pa svaki učenik bira na koju izvannastavnu aktivnost želi ići. Također, istaknula je da sadržaje izvannastavne aktivnosti planiraju učitelji sami, prema vlastitim sklonostima i prema sposobnostima i sklonostima učenika.

U idućoj tvrdnji studenti su ponovno morali iskazati svoje slaganje ili neslaganje, a tvrdnja je sljedeća: „*Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako pravilno postaviti stol.*“. Od ukupnog broja ispitanika, najveći broj u potpunosti se slaže s ovom tvrdnjom, njih 49 (47,6%) što možemo vidjeti u *Grafu 5*. Studenti koji se u potpunosti ne slažu, ne slažu ili su neodlučni oko odgovora čine 16,5%. Ovi postotci govore da se ispitani studenti, u konačnici, u većini slažu s tvrdnjom da bi učenici na Domaćinstvu trebali učiti kako pravilno postaviti stol prilikom jela.

Graf 5. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako pravilno postaviti stol.

103 odgovora

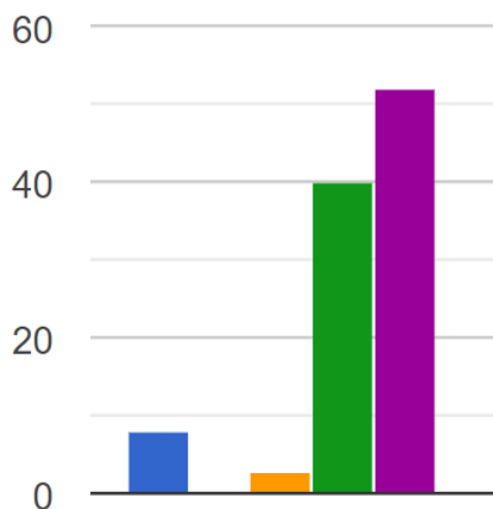

Naredno pitanje postavljeno učiteljici bilo je: „*Kako reagiraju učenici na aktivnosti u sklopu nastavnog predmeta Domaćinstvo?*“. Odgovor učiteljice glasio je da nastavu Domaćinstva učenici rado prihvaćaju i vole ju. Kaže da kod njih nije prisutan strah, oni su željni novih znanja, tim više jer u školi tijekom Domaćinstva uče i rade ono što im kod kuće roditelji ne dozvoljavaju zbog straha od ozljeda (šivanje, glačanje, pravljenje krušnih mrvica, guljenje povrća).

Sljedeća tvrdnja za studente glasila je: „*Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako skuhati jednostavna jela (ispeći palačinke, jaja, skuhati puding, čaj...)*“. Tek 8 studenata uopće se ne slaže s ovom tvrdnjom, a 3 je neodlučno te se niti slažu, niti ne slažu. U *Grafu 6*, vidljivo je da najveću većinu čine studenti koji se slažu ili u potpunosti slažu s ovom tvrdnjom. 92, od ukupno 103, ispitanika smatra kako bi učenici trebali na Domaćinstvu učiti pripremati jednostavna jela poput palačinka, pudinga, jaja i sl., ti studenti čine 89,3% svih sudionika ove ankete.

Graf 6. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako skuhati jednostavna jela (ispeći palačinke, jaja, skuhati puding, čaj...).

103 odgovora

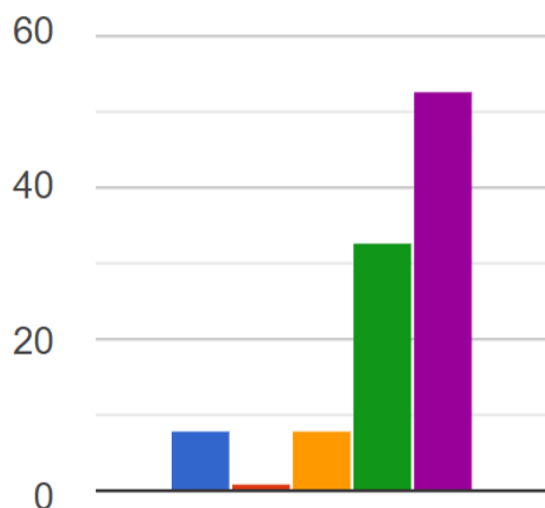
Pitanje postavljeno učiteljici sada je glasilo: „Kako održavanje ovog predmeta u školi (u razrednoj nastavi) djeluje na razvoj učenika (tjelesni, psihološki, socijalni) prema Vašem dosadašnjem iskustvu?“. U okviru ovog odgovora, učiteljica je odgovorila i na sljedeće pitanje: „Koje aktivnosti/teme su prisutne na ovom predmetu? Što zapravo radite? Što rade učenici?“ te pitanje „Što su sve učenici naučili tijekom održavanja nastavnog predmeta Domaćinstvo (stečeno znanje, sposobnosti, njihov odnos i stavovi i sl.)?“. Učiteljica navodi da tijekom nastave Domaćinstva učenici uče razne korisne stvari koje mogu primijeniti i u svakodnevnom životu. S obzirom na sve veću zastupljenost digitalnih tehnologija učenici dolaze u školu sa sve slabijim motoričkim sposobnostima te rijetko koji učenik prilikom polaska u školu zna zavezati vezice na cipelama.

Upravo takve stvari učenici nauče na Domaćinstvu: vezati vezice, čistiti cipele, plesti pletenice, uvesti konac u iglu, glačati, koristiti metlu, oguliti koru s povrća... Sve su to sposobnosti koje razvijaju motoriku ruku i koordinaciju između ruke i oka te uče djecu da budu samostalna i osjećaju se sposobna sama zašiti dugme ili pomesti pod učionice. Također, učiteljica ističe kako sve naučene sadržaje primjenjuju i tijekom ostalih nastavnih predmeta pa tako poslije nastave Likovne kulture učenici rado pometu pod učionice s osmijehom na licu jer znaju koristiti metlu.

Iduća tvrdnja u anketi za studente bila je: „*Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako oguliti koru s voća i povrća.*“. Najveći broj studenata ponovno se slaže s ponuđenom tvrdnjom, točnije, 33 ih se slaže, dok ih se 53 u potpunosti slaže, što zajedno čini 83,5% ukupnog broja ispitanih studenata. U *Grafu 7.* vidimo da se tek 9 studenata u potpunosti ne slaže s tvrdnjom ili ne slaže, a 8 ih je neodlučno po ovom pitanju. Sumiramo li ove brojeve, velika većina studenata, obuhvaćenih ovim istraživanjem, smatra kako bi bilo korisno naučiti učenike postupak guljenja kore s povrća i voća na satu Domaćinstva.

Graf 7. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako oguliti koru s voća i povrća.

103 odgovora

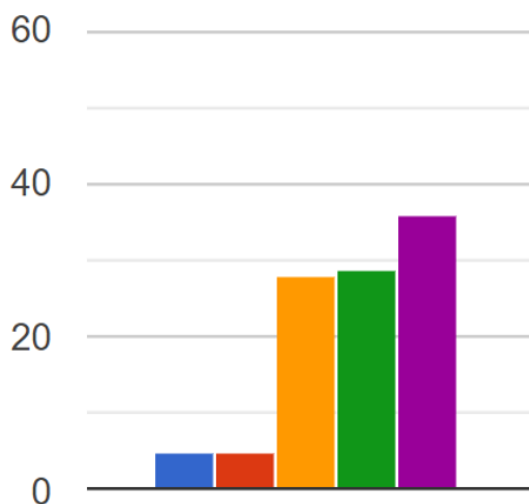
Sljedeće pitanje iz intervjua s učiteljicom bilo je: „*Koliki je odaziv i zainteresiranost učenika za nastavni predmet Domaćinstvo?*“. Učiteljica kaže kako je odaziv vrlo velik te da učenici rado izabiru baš ovu izvannastavnu aktivnosti. Oni rado uče i sudjeluju u svim aktivnostima, a kasnije su presretni i ponosni na sve što su naučili i mogu primijeniti u svakodnevnom životu. Sve naučeno rado pokazuju svojim roditeljima kod kuće, ali i tijekom boravka u školi na ostalim nastavnim predmetima.

Tvrdnja koja je sljedeća dočekala studente glasila je: „*Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako pripremiti domaću tjesteninu.*“. Studenti su ovdje bili više neodlučni, nego u prethodnim odgovorima, što možemo lako primijetiti u *Grafu 8.* Tako je 28 ispitanika odgovorilo kako se niti slaže, niti ne slaže s tvrdnjom, dok se 29 njih slaže. Ukupno je 10 studenata koji se u potpunosti ne slažu ili ne slažu te s 9,7% ponovno čine manji dio svih ispitanika. Najviše ispitanih se, ipak, u potpunosti slaže s ovom tvrdnjom

(35%). Ovom tvrdnjom misli se na izradu rezanaca za juhu, domaćih mlinaca, tjestenine različitih debljina, oblika i boja, što većina smatra da bi bilo korisno poučavati u okviru nastavnog predmeta Domaćinstvo.

Graf 8. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako pripremiti domaću tjesteninu.

103 odgovora

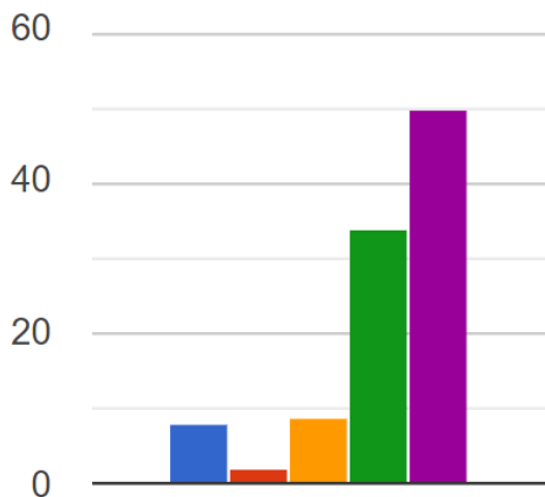

Učiteljica je na iduće pitanje „Imate li financijsku potporu škole u provođenju nastavnog predmeta Domaćinstvo u Vašoj školi (potrebna oprema, predmeti, namirnice, prostor...)?” odgovorila kako financijsku potporu škole nema te da opremu za rad donosi sama od kuće ili ju donose učenici (npr. guljač za povrće, mlinac za orahe, pregača), a sve što kupuje, ili financira sama, ili u dogovoru s roditeljima koristi novčana sredstva iz razredne blagajne.

Studenti su do kraja ankete imali još nekoliko tvrdnji u kojima su izrazili svoje slaganje ili ne slaganje. Sljedeća tvrdnja bila je: „Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako izraditi uporabne ili dekorativne predmete (ukrase uoči blagdana, kućice za ptice...)“. 10 studenata (9,7%) ponovno se u potpunosti ne slaže ili ne slaže s ovom tvrdnjom, a 9 ih je neodlučno (8,7%). 34 studenta slažu se, a u Grafu 9. vidimo da se 50 njih u potpunosti slaže s tvrdnjom o izradi uporabnih ili dekorativnih predmeta. Generalno gledajući, 81,6% studenata smatra korisnim ovakav oblik aktivnosti unutar nastave Domaćinstva.

Graf 9. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako izraditi uporabne ili dekorativne predmete (ukrase uoči blagdana, kućice za ptice...).

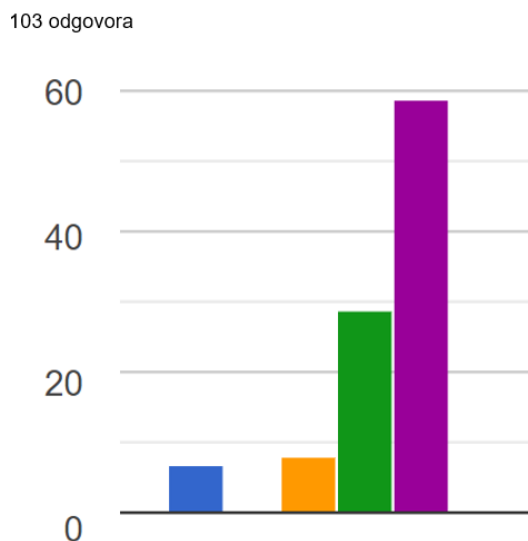
103 odgovora

Učiteljica je na pitanja „*Smatrate li da bi bilo poželjno uvođenje nastavnog predmeta Domaćinstvo kao obaveznog predmeta u osnovnoškolsko obrazovanje u RH?*“ i pitanje „*Jeste li spoznali/uočili/naučili nešto novo o djeci/učenicima kroz održavanje ovog nastavnog predmeta?*“ odgovorila vodeći se svojim dosadašnjim iskustvom te rekla kako smatra da bi bilo korisno uvesti Domaćinstvo kako obavezni predmet u osnovne škole jer upravo kroz te sadržaje učimo djecu stvarnom životu. Uvidjela je kako se tijekom aktivnosti na nastavi Domaćinstva potiče učenikovo aktivno sudjelovanje, timski rad, neposredno iskustvo, istraživanje, kritičko mišljenje i iznošenje ideja, prezentiranje u skupini te primjena naučenog u novim situacijama što je primjenjivo u svim trenutnim i budućim sferama čovjekova života.

Posljednja tvrdnja u anketi za studente glasila je: „*Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako sudjelovati u kućanskim poslovima (pranje prozora, metenje...)*“. 7 studenata se u potpunosti ne slaže s tvrdnjom, a 8 ih je neodlučno, odnosno niti se slaže, niti ne slaže. Zajedno čine 14,6% od ukupnog broja ispitanika. Prema *Grafu 10.*, 88 studenata slaže se (skupina onih koji se slažu i u potpunosti slažu) s tvrdnjom da bi učenici na nastavi Domaćinstva trebali učiti kako se koristi metla, peru prozori i obavljaju slični kućanski poslovi. Ovi istomišljenici čine 85,4% svih sudionika spomenute ankete te su tako u značajnoj većini.

Graf 10. Na nastavnom predmetu Domaćinstvo učenici bi trebali učiti kako sudjelovati u kućanskim poslovima (pranje prozora, metenje...).

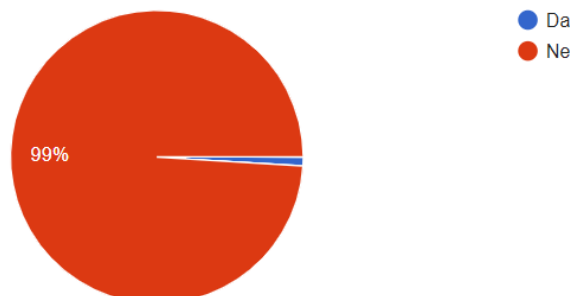
Na posljednje pitanje: „Što biste savjetovali budućim učiteljima/icama koji/e razmišljaju o provođenju nastavnog predmeta Domaćinstvo u svom radu u razrednoj nastavi?“ učiteljica je dala svoj odgovor, odnosno savjet koji će biti citiran u nastavku:

„Savjetovala bih i drugim učiteljima/učiteljicama da bez straha uvedu Domaćinstvo u svoj razred i vidjet će o čemu govorim kada kažem da je upravo nastava Domaćinstva prava škola za život. Sadržajno bogatstvo ove izvannastavne aktivnosti te prilagođenost potrebama i željama učenika pružaju mogućnost individualnog razvoja svakog djeteta, a roditelji i učenici će vam na posljetku biti iznimno zahvalni.“

Studenti su nakon svih tvrdnji odgovorili na pitanje jesu li u svojem osnovnoškolskom obrazovanju pohađali nastavni predmet Domaćinstvo (kao obavezni ili izborni predmet, izvannastavnu aktivnost i dr.), a dobiveni odgovor gotovo je stopostotan, što možemo vidjeti u *Grafu 11*. Naime, od svih ispitanih studenata tek je jedan student na ovo pitanje odgovorio s „da“, i kasnije dodao/la da je taj predmet izvodila učiteljica razredne nastave, dok je ostalih 102 (99%) ispitanika dalo odgovor „ne“, odnosno reklo kako nisu u svom osnovnoškolskom obrazovanju imali predmet Domaćinstvo u bilo kojem obliku (kao izvannastavnu aktivnost ili dr.).

Graf 11. Jeste li u svojem osnovnoškolskom obrazovanju pohađali nastavni predmet Domaćinstvo (kao obavezni ili izborni predmet, izvannastavnu aktivnosti i dr.)?

103 odgovora

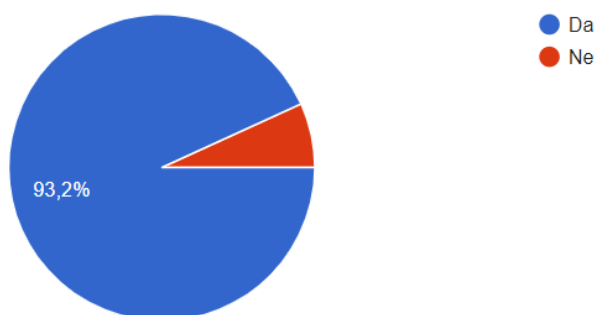

Nakon toga, bili su pitani i bi li, kao budući učitelji, uvrstili nastavni predmet Domaćinstvo u razrednu nastavu na što je 96 ispitanika (93,2%) odgovorilo kako bi uvrstilo Domaćinstvo u popis nastavnih predmeta za učenike nižih razreda osnovne škole. Tek 7 ispitanika (6,8%) odabralo je „ne“ kao odgovor i time pokazalo kako ne bi uvrstilo nastavni predmet Domaćinstvo u razrednu nastavu. Na grafičkom prikazu podataka, u *Grafu 12.*, možemo vidjeti omjer dobivenih postotaka.

Graf 12. Kao budući učitelji, biste li uvrstili nastavni predmet Domaćinstvo u razrednu nastavu?

Kao budući učitelji, biste li uvrstili nastavni predmet Domaćinstvo u razrednu nastavu?

103 odgovora

U posljednjem pitanju u anketi, studenti su bili zamoljeni odgovoriti na pitanje misle li da bi učenici pozitivno ili negativno reagirali na pohađanje nastavnog predmeta Domaćinstvo u razrednoj nastavi te da u nekoliko rečenica obrazlože svoj odgovor. U nastavku će biti citirani neki od odgovora:

„Ovisno o učenicima, smatram da bi roditelji više pozitivno reagirali od samih učenika. No, smatram da bi učenici jednog dana bili zahvalni na ovom nastavnom predmetu.“

„Mislim da bi reagirali pozitivno jer bi učili praktično. Dakle, nema sjedi, šuti i slušaj već gledaj i pokušaj.“

„Pozitivno...smatram da bi im taj nastavi predmet bio vrlo zanimljiv te bi rado sudjelovali i odrađivali sve poslove, a ujedno bi i naučili kako se što radi te uvidjeli koliko im je to bitno i potrebno znati za život ubuduće.“

„Pozitivno. Jer bi im to bilo nešto novo i nešto za što ne trebaju učiti iz knjige, već bi se zabavljali radeći to.“

„Pozitivno zato što bi na taj predmet vjerojatno gledali kao igru i druženje s prijateljima, a naučili bi neke bitne stvari koje možda nemaju svi učenici priliku naučiti kod kuće.“

„Smatram da bi učenicima domaćinstvo bilo jako zanimljivo. Naučili bi neke bitne životne stvari i takav predmet bi im bio vrlo koristan za budući kulturni, obiteljski i socijalni život. Smatram da bi učenicima bilo zanimljivo naučiti promijeniti žarulju ili posaditi neku biljku. Domaćinstvo bi učenicima bilo i odmor od monotone frontalne nastave i silnog štrebanja.“

„Pozitivno. Tužno je vidjeti kako studenti na fakultetu ne znaju obavljati najosnovnije ljudske potrebe i zadatke. Nadam se da bi svi reagirali pozitivno i da imaju želju za novim znanjem, a također i potrebu osigurati budućim naraštajima bolje snalaženje i napredak.“

„Djevojčice bi možda više pozitivnije reagirale nego dječaci.“

„Mislim da bi učenici reagirali i pozitivno i negativno, sve ovisi o njihovoj zainteresiranosti. Ako je netko zainteresiran, reagirat će pozitivno. Ukoliko nije, reagirat će negativno.“

„Mislim da mi učenici pozitivno reagirali. Smatram da bi, osim osnovnih poslova u kući, shvatili važnost obavljanja takvih poslova kao i razvili radne navike, finu motoriku te razumijevanje, poštivanje i suradnju sa roditeljima. Isto tako nestali bi stereotipi da kućanske poslove obavljaju samo majke (ili možda samo očevi)“

„Negativno, jer im ne bi bilo zanimljivo.“

„Mislim da bi današnji učenici reagirali negativno jer su previše zaokupljeni drugim stvarima, ali smatram kako su ove vještine nužne za život.“

„Reakcija bi ovisila o roditeljskim stavom o domaćinstvu, no mislim da bi predmet svakako bio koristan i za učenike i za njihove roditelje.“

„Mislim da bi učenici pozitivno reagirali na pohađanje navedenog predmeta zato što smatram da djeca obožavaju obavljati zadatke koji obavljaju njihovi roditelji, te će se osjećati kao odrasle osobe. Također, smatram da samo rijetki roditelji posvećuju pažnju da bi djecu naučili obavljati gore navede zadatke.“

„S obzirom na moderno doba i svu tehnologiju vjerojatno ih to previše ne zanima pa smatram da važan nenametljiv pristup i način na koji bi se izvodilo Domaćinstvo kako bi učenici pozitivno reagirali.“

„Sigurna sam da bi učenici reagirali pozitivno jer bi im to bilo nešto novo i drugačije. Današnja djeca nisu toliko upoznata sa takvim odgovornostima.“

„Pozitivno. Mislim da bi im to sve bilo veoma zanimljivo jer nema knjiga, nema klasične nastave na koju su navikli, nego rade nešto što inače rade kod kuće. Bilo bi im jako zanimljivo i korisno i mislim da će svaki put učiteljici pričati kako su kod kuće pomogli mami i tati i pokazali im što su naučili.“

8. ZAKLJUČAK

Ovim istraživanjem željelo se je saznati kakvi su stavovi učiteljice (s dugogodišnjim radnim iskustvom u školi) i budućih učitelja (studentata) o uvođenju nastavnog predmeta Domaćinstvo u suvremeno osnovno obrazovanje Republike Hrvatske te njihova razmišljanja općenito o korisnosti tog predmeta za učenike osnovnih škola. Nakon analize ankete koju su ispunjavali studenti te intervju s učiteljicom koja predaje Domaćinstvo u svojoj školi, uvidjeli smo kako velika većina studenata dijeli jednako mišljenje o dobrobiti implementacije Domaćinstva u osnovno obrazovanje učenika u Republici Hrvatskoj s učiteljicom koja ima iskustva na tom polju. Sličnosti u razmišljanjima pokazale su se kod pitanja pozitivnog utjecaja Domaćinstva na učenike. Naime, i učiteljica i većina studenata ispitanika smatraju kako Domaćinstvo pozitivno utječe, ili bi utjecalo, na rast i razvoj djece tijekom njihovih najranijih osnovnoškolskih godina. Prisustvo nastavnih predmeta na kojima se uče praktične vještine i stječu sposobnosti korisne za cijeli život, nužno je za odgajanje učenika u ovom suvremenom dobu kada se čini da nam je sve dostupno jednim klikom putem digitalnih medija. Učiteljica kaže kako primjećuje samo pozitivne strane utjecaja Domaćinstva na njezine učenike. Primjećuje da učenicima nedostaje aktivnosti kojima bi pokazali svoju spretnost, kreativnost, sposobnost rada u skupini, istraživanja, ovladavanja nepoznatim situacijama, koordinaciji vida i pokreta te mnoštvo drugih dobrobiti koje im nastava Domaćinstva nudi. Studenti se slažu i ističu kako djeca vole biti dio „odraslog svijeta“, poistovjećivati se s postupcima njihovih roditelja, odnosno s njima sudjelovati u aktivnostima koje ih čine samostalnijima, zadovoljnijima i važnim pojedincima u društvu, bilo to kod kuće, u školi, među vršnjacima ili starijim osobama. Djeca se vole osjećati korisno i vrijedno i time biti ravnopravni sudionici zajednice i okruženja u kojem žive.

Također, sličnosti se primjećuju i u pitanju o mogućoj provedbi nastave Domaćinstva tijekom rada u školi s učiteljske strane. Gotovo svi ispitanici studenti, budući učitelji, njih 96 (93,2%), odgovorili su kako bi uveli Domaćinstvo u svoj rad s djecom, što govori kako se slažu s postupkom i radom učiteljice koja je nastavni predmet Domaćinstvo uvela prije desetak godina i nastavlja uviđati dobre strane te odluke. Razlike u razmišljanjima primjećujemo kod svega nekoliko ispitanika koji smatraju kako je Domaćinstvo više predmet za djevojčice ili oni koji kažu da bi učenicima, uz sve ostale predmete, nastava Domaćinstva bila prenaporna.

U ovim izjavama možemo primijetiti stereotipno razmišljanje te neuviđanje potrebe za promjenom klasične nastave, odnosno činjeničnog učenja koji prevladava u našem školstvu.

Generalno gledajući, ovi nam brojevi ipak ukazuju na to da nas čekaju generacije budućih učitelja, barem što se tiče teme Domaćinstva, koje bi mogle donijeti pozitivne promjene u suvremeno osnovno obrazovanje u RH. Budući učitelji moći će malim promjenama potaknuti vraćanje dobrim dijelovima tradicionalnog školstva, koji su se putem negdje izgubili ili zanemarili, a toliko su nužni novim naraštajima. Bilo u obliku nastavnog predmeta Domaćinstvo koje spominjemo u ovom radu, ili u obliku raznolikih izvannastavnih aktivnosti s radionicama ovoga tipa, aktivnostima koje će se usredotočiti na aktivnost i istraživanje s ciljem razvoja samostalnosti, kreativnosti i spremnosti na cjeloživotno učenje, na „školu za život“ uistinu.

Nekolicina škola u Republici Hrvatskoj u kojima djeluje Domaćinstvo nisu čekale reforme ili nove kurikule jer pogledaju li se kurikuli u sklopu Škole za život, vidljivo je da Domaćinstvo ne postoji kao zasebni nastavni predmet. Pojedinih znanja učenici se dotiču u drugim predmetima kao što su Tehnička kultura, Priroda i društvo ili Biologija, no za sve ostalo tu su predani i savjesni učitelji i ravnatelji koji su prepoznali potrebu tog nastavnog predmeta te ga organiziraju kao izvannastavnu ili fakultativnu aktivnost. Kao što je već i ranije spomenuto, većina škola nema tu sreću da imaju i potpuno opremljene učionice u tu svrhu, stoga im podrška roditelja mnogo znači jer su upravo oni često ti koji pomažu s nabavkom potrebnih materijala kako bi se nastava uopće mogla održati. Možemo zaključiti da je sve na osnivačima škola i suradnji s roditeljima. Slušajući i čitajući o iskustvu nekadašnjih generacija učenika s obaveznim nastavnim predmetom Domaćinstvo te novijim iskustvima učitelja koji samoinicijativno obnavljaju te uspomene, može se konstatirati kako nema bolje aktivnosti koja će kod učenika razviti kreativnost, spretnost, brzinu, preciznost, naučiti ih o rodnoj ravnopravnosti i snalažljivosti, kao što je to Domaćinstvo.

Želim svim budućim učiteljima, kao i sebi osobno, pregršt volje, truda, želje, mašte i snage za pokretanje promjena u društvu, počevši od onih koje zahvaćaju naše najmanje i najpotrebitije. Budimo važni subjekti u ispravnom odgoju i obrazovanju naših najmlađih kako bi spremno i odvažno kročili u svijet.

9. LITERATURA

1. Anđić, D. (2016). Školski okoliš u funkciji odgojno obrazovne prakse rada učitelja u odgoju i obrazovanju za održivi razvoj. *Školski vjesnik*, vol. 65., No. 2, 287-300.
2. Armstrong, T. (2008). *Najbolje škole*. Zagreb: Educa.
3. Barat, T. (11.3.2020). *zadovoljna.hr*. Preuzeto s:
<https://zadovoljna.dnevnik.hr/clanak/ucenje-za-zivot-domacinstvo-odusevljava-ucenike-diljem-hrvatske---596949.html>
4. Bognar, L. i Matijević, M. (2002). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Cohen, L., Manion, L., Morris, K. (2007). *Metode istraživanja u obrazovanju*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
6. Čipčić, O. i Dilberović, M. (6.2.2018). *logoped.hr*. Preuzeto s:
7. De Zan, I. (1999). *Metodika nastave prirode i društva*. Zagreb: Školska knjiga.
8. Delors, J. (1998). *Učenje – blago u nama*. Zagreb: Educa.
9. Dubovicki, S. i Topolovčan, T. (2020). Methodological and Thematic Trends: A Case Study of Two Pedagogical Journals in Croatia. U: A. Lipovec, J. Batič i E. Kranjec (Ur.), *New Horizons in Subject-Specific Education/Research Aspects of Subject-Specific Didactics* (str. 159-180). Maribor: University of Maribor, University Press.
10. Dubovicki, S. i Topolovčan, T. (2020). Through the looking glass: methodological features of research of alternative schools. *Journal of Elementary Education*, 13(1), 55-71.
11. Epstein, Joyce L., Sanders, Mavis G., Simon, Beth S., Salinas, Karen C., Jansorn, Natalie R., Van Voorhis, Frances L. (2001). *School, Family and Community Partnerships: Your Handbook for Action*. Second Edition, 289-325.
12. Foder, G. (20.10.2015). *Školski portal*. Preuzeto s:
13. Grgurić, J. (12.2.2020). *mirovina.hr*. Preuzeto s:
<https://logoped.hr/zasto-vazno-poticati-razvoj-fine-motorike/>
<https://www.mirovina.hr/novosti/domacinstvo-u-21-stoljecu-ovi-unuci-u-skoli-uce-praviti-zimnicu-i-peglati/>
<https://www.skolskiportal.hr/sadrzaj/skolstvo-u-medijima/nekad-i-sad-prvi-dio/>
14. Ilišin, V., Marinović Bobinac, A., Radin, F. (2001). *Djeca i mediji: uloga medija u svakodnevnom životu djece*. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.

15. Ivančić, I. i Sabo, J. (2012). Izvannastavne aktivnosti i njihov utjecaj na učenikovo slobodno vrijeme. *Časopis studenata pedagogije Hrvatske*, (1).
16. Koludrović, M. i Kolobarić, M. (2016). STJECANJE ŽIVOTNO-PRAKTIČNIH VJEŠTINA U HRVATSKOM ŠKOLSTVU NEKAD I DANAS. *Život i škola, LXII* (3), 65-74.
17. Kuburaš, A. (9.4.2015). *24 sata*. Preuzeto s: <https://www.24sata.hr/news/domacinstvo-ima-vecina-skola-u-europi-neka-ga-i-nama-vrate-413797>
18. Kyriacou, C. (2001). *Temeljna nastavna umijeća*. Zagreb: Educa.
19. Lacković, P. (2019). *Mogućnosti kreativnog izražavanja u osnovnoj školi* (Diplomski rad). Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska.
20. Leko, I. i Nola, D. (1964). *Osnovna škola – odgojno-obrazovna struktura*. Zagreb: Školska knjiga.
21. Matijević, M. (2011). Pedagoški vid vrednovanja i ocjenjivanja učenika. U: Drandić, B., (Ur.), *Pravno-pedagoški priručnik za osnovne i srednje škole*, Zagreb: Znamen, 241-251.
22. Matijević, M. i Radovanović, D. (2011). *Nastava usmjerena na učenika*. Zagreb: Školske novine.
23. Matijević, M. i Rajić, V. (2015). *Metodologije kurikulumskih promjena: nekad i danas* (str. 640-642). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
24. Matijević, M. i Topolovčan, T. (2017). *Multimedijska didaktika*. Zagreb: Školska knjiga i Učiteljski fakultet.
25. Mlinarević, V. i Brust, M. (2009). *Kvaliteta provedbe školskih izvannastavnih aktivnosti*. Osijek: Učiteljski fakultet.
26. Peko, A. i Varga, R. (2014). ACTIVE LEARNING IN CLASSROOMS. *Život i škola, LX* (31), 59-73.
27. Perić, B. (2015). KREATIVNOST U NASTAVI. *Život i škola, LXI* (1), 145-150.
28. Rosić, V. (2005). *Slobodno vrijeme - slobodne aktivnosti*. Rijeka: Biblioteka Educo.
29. Scott, D. i Usher, R. (Eds.). (2001). *Understanding educational research*. London: Routledge.
30. Slačanac, I. i Munjiza, E. (2007). PROGRAMSKI SADRŽAJI RAZREDNE NASTAVE I MOGUĆNOSTI NJIHOVE REALIZACIJE U ŠKOLSKIMA VRTOVIMA. *Život i škola, LIII* (17), 87-100.
31. Smokvina Boranić, Č. (1972). *Knjiga za svaku ženu*. Zagreb: Znanje.

32. Somolanji, I. i Bognar, L. (2008). KREATIVNOST U OSNOVNOŠKOLSKIM UVJETIMA. *Život i škola, LIV* (19), 87-94.
33. Swick, K. J. (1995). *Family involvement in early multicultural learning*. ERIC Digest.
34. Topolovčan, T. (2016). Art-Based Research of Constructivist Teaching. *Croatian Journal of Education, 18* (4), 1141-1172.
35. Topolovčan, T. (2017). Utemeljena teorija u istraživanjima odgoja i obrazovanja. S. Opić, B. Bognar i S. Ratković (Ur.), *Novi pristupi metodologiji istraživanja odgoja* (str. 129-149). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
36. Weiss, Heather B., Kreider, H., Lopez, M. Elena, Chatman-Nelson, C. (2005). *Preparing educators to involve families - from theory to practice*. London: Sage publications.
37. Wood, D. (1995). *Kako djeca misle i uče: društveni konteksti spoznajnog razvitka*. Zagreb: Educa.
38. Yates, L. (2004). *What does good education research look like? Situating a field and its practice*. Berkshire: Open University Press.
39. Zbornica (19.2.2016.). *srednja.hr*. Preuzeto s: <https://www.srednja.hr/zbornica/foto-sto-su-na-domacinstvu-ucile-nase-bake/>

10. PRILOZI

10.1. Transkript intervjua

1. Zbog čega ste došli na ideju da uvedete predmet Domaćinstvo u razrednu nastavu? Što Vas je na to potaknulo?

„Davne 2012. godine u svom 3. razredu uvela sam razredni projekt Prošlost u sadašnjosti koji se je protezao kroz 3. i 4. razred. Projekt je bio vezan uz nastavno gradivo prirode i društva o snalaženju u vremenu. Učenici su kroz projekt trebali naučiti više o prošlosti svog zavičaja i spoznati važnost prošlosti za sadašnjost. Ideja je bila osvijestiti učenike o načinu života u prošlosti i cijeniti vrijednosti tadašnjeg načina života. Unutar projekta odradili smo razne radionice, neke radionice su bile u našoj školi s roditeljima, a neke smo odradili u gostima s korisnicima Dnevnog boravka Crvenog križa Virovitica. Završetak projekta bila je olimpijada starih sportova u kojoj su se učenici natjecali u nošenju košare na glavi, skakanju u vrećama, povlačenju užeta, nošenju krumpira u žlici... Upravo je taj krumpir zaslužan za nastanak domaćinstva! Naime, tijekom olimpijade učenici su bili podijeljeni na dvije ekipe, dječaci protiv djevojčica. Zadnja igra bila je upravo nošenje krumpira u žlici. Ekipe dječaka je izgubila i tada je jedan dječak, revoltiran gubitkom, izjavio da nije ni čudo da su djevojčice pobijedile kada je to ženski posao. Upitala sam ga kako to misli, na što je odgovorio da je krumpir vezan uz kuhanje, a kuhanje je ženski posao pa su zato djevojčice pobijedile. Taj njegov stereotip me toliko iznenadio da sam o tim riječima razmišljala cijeli dan. Nisam željela da taj učenik niti ijedno drugo dijete odrasta u svijetu u kojem postoji podjela na "muške i ženske poslove". I tako se preko noći rodila ideja o uvođenju domaćinstva.“

2. Je li Vaša ideja odmah prihvaćena ili ste naišli na otpor roditelja, ravnatelja, kolega učitelja u školi?

„Krenula sam oprezno jer nisam znala što me čeka, no dočekalo me je oduševljenje i roditelja i učenika te zaposlenika škole. Tu ideju su podržali moji roditelji, koji su mi uvelike pomagali. Majka je tijekom svog školovanja u višim razredima imala Domaćinstvo kao predmet pa mi je davala smjernice, a tata je bio taj koji mi je pomagao svaku ideju pretočiti u stvarnost jer da biste nešto mogli ostvariti s djecom potrebno je da i sami prođete kroz cijeli proces. Tako sam ja sa svojim roditeljima prolazila taj proces cijelo ljeto.“

3. Što ste od formalnih stvari morali odraditi kako biste započeli s uvođenjem ovog predmeta u razrednu nastavu?

„Izvannastavne aktivnosti se planiraju Školskim kurikulumom i Godišnjim planom i programom rada neposrednih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti u školskoj ustanovi. Da bih uvela Domaćinstvo kao izvannastavnu aktivnost morala sam ju samo prijaviti na Učiteljskom vijeću da se može planirati u Školskom kurikulumu. To je sve od formalnih stvari s obzirom da prema Nastavnom planu i programu izvannastavna aktivnost postoji planirana u nastavi.“

4. Kakve su bile prvotne reakcije roditelja i učenika kada ste im obznanili uvođenje nastavnog predmeta Domaćinstvo u nastavu? Provodite li ovaj nastavni predmet kao izborni predmet ili izvannastavnu aktivnost (ili nešto treće)?

„U svoju područnu školu uvela sam Domaćinstvo već iduće nastavne godine, kao izvannastavnu aktivnost. Krenula sam oprezno, ne znajući što me čeka, tim više jer sam tada imala 1. razred i nepoznate učenike. A dočekalo me oduševljenje - i roditelja i učenika! Ono što me najviše (neugodno) iznenadilo je koliko je zapravo djeci motorika ruku slabo razvijena i kako uopće nemaju razvijen osjećaj za vlastito tijelo u prostoru. Ono što me najviše (pozitivno) iznenadilo je koliko je djeci zapravo potrebno dati da nešto rade jer sva djeca vole stvarati. Vidjevši sreću na njihovim licima tijekom učenja, znala sam da je Domaćinstvo pun pogodak, a ono što je uslijedilo nisam mogla ni predvidjeti. Već nakon nekoliko odrađenih sati počeli su mi se javljati roditelji s riječima zahvale jer su djeca počela primjenjivati naučeno i kod kuće. Najviše me oduševilo kada mi se putem društvene mreže jedne nedjelje javila majka jednog dječaka; poslala mi je fotografiju stola postavljenog za objed uz riječi da je dječak sam postavio stol i da mu nedostaje Domaćinstvo. Tada sam znala da to što radim nije samo izvannastavna aktivnost, nego prava škola za život.“

5. Koliko sati tjedno održavate nastavni predmet Domaćinstvo i kako se Vi pripremate za taj nastavni sat?

„Izvannastavna aktivnost prema nastavnom planu i programu traje 35 sati, znači 1 sat tjedno. Sadržaje izvannastavne aktivnosti planiraju učitelji sami, prema vlastitim sklonostima i prema sposobnostima i sklonostima učenika. Izvannastavna aktivnost (barem u razrednoj nastavi i u školama ruralnih sredina) se provodi na način da svaka učiteljica ima u svom razredu određenu aktivnost (Eko grupa, Domaćinstvo, Literarna grupa, Likovna grupa...); znači ne miješaju se razredi pa da svaki učenik bira na koju izvannastavnu aktivnost želi ići.“

6. Kako reagiraju učenici na aktivnosti u sklopu nastavnog predmeta Domaćinstvo?

„Nastavu Domaćinstva učenici rado prihvaćaju i vole ju. Kod njih nije prisutan strah, oni su željni novih znanja, tim više jer u školi tijekom Domaćinstva uče i rade ono što im kod kuće roditelji ne dozvoljavaju zbog straha od ozljede (šivanje, glačanje, pravljenje krušnih mrvica, guljenje povrća).“

7. Kako održavanje ovog predmeta u školi (u razrednoj nastavi) djeluje na razvoj učenika (tjelesni, psihološki, socijalni) prema Vašem dosadašnjem iskustvu? Koje aktivnosti/teme su prisutne na ovom predmetu? Što zapravo radite? Što rade učenici? Što su sve učenici naučili tijekom održavanja nastavnog predmeta Domaćinstvo (stečeno znanje, sposobnosti, njihov odnos i stavovi i sl.)?

„Tijekom nastave Domaćinstva učenici uče razne korisne stvari koje mogu primijeniti i u svakodnevnom životu. S obzirom na sve veću zastupljenost digitalnih tehnologija učenici dolaze u školu sa sve slabijim motoričkim sposobnostima i rijetko koji učenik prilikom polaska u školu zna zavezati vezice na cipelama. Takve stvari nauče na Domaćinstvu - vezati vezice, čistiti cipele, plesti pletenice, uvesti konac u iglu... Sve su to sposobnosti koje razvijaju motoriku ruku i koordinaciju između ruke i oka te uče djecu da budu samostalna i osjećaju se sposobna sama zašiti dugme ili pomesti pod učionice. Sve naučene sadržaje primjenjujemo i tijekom ostalih nastavnih predmeta pa tako poslije nastave Likovne kulture učenici rado pometu pod učionice s osmijehom na licu jer znaju koristiti metlu.“

8. Koliki je odaziv i zainteresiranost učenika za nastavni predmet Domaćinstvo?

„Odaziv učenika na ovu izvannastavnu aktivnost je vrlo velik i učenici ju rado izabiru. Oni rado uče i sudjeluju u svim aktivnostima tijekom nastave Domaćinstva te su vrlo sretni i ponosni kad mogu pokazati roditeljima što su sve naučili, ali i primjenjivati naučeno u svakodnevnom životu i na ostalim predmetima u školi.“

9. Imate li financijsku potporu škole u provođenju nastavnog predmeta Domaćinstvo u Vašoj školi (potrebna oprema, predmeti, namirnice, prostor...)?

„Financijsku potporu škole nemam. Opremu za rad donosim sama od kuće ili ju donose učenici (npr. guljač za povrće, mlinac za orahe, pregača), a sve što kupujem ili financiram sama ili u dogovoru s roditeljima iz razredne blagajne.“

10. Smatrate li da bi bilo poželjno uvođenje nastavnog predmeta Domaćinstvo kao obaveznog predmeta u osnovnoškolsko obrazovanje RH? Jeste li spoznali/uočili/naučili nešto novo o djeci/učenicima kroz održavanje ovog nastavnog predmeta?

„Svakako smatram da bi bilo korisno uvesti Domaćinstvo kao obavezni predmet u osnovne škole jer upravo kroz te sadržaje učimo djecu životu. Tijekom aktivnosti potiče se učenikovo aktivno sudjelovanje, timski rad, neposredno iskustvo, istraživanje, kritičko mišljenje i iznošenje ideja, prezentiranje u skupini te primjena naučenoga u novim situacijama.“

11. Što biste savjetovali budućim učiteljima/icama koji/e razmišljaju o provođenju nastavnog predmeta Domaćinstvo u svom radu u razrednoj nastavi?

„Savjetovala bih i drugim učiteljima/učiteljicama da bez straha uvedu Domaćinstvo u svoj razred i vidjet će o čemu govorim kada kažem da je upravo nastava Domaćinstva prava škola za život. Sadržajno bogatstvo ove izvannastavne aktivnosti te prilagođenost potrebama i željama učenika pružaju mogućnost individualnog razvoja svakog djeteta, a roditelji i učenici će vam na posljetku biti iznimno zahvalni.“

10.2. Provedena anketa

Mišljenja studenata Učiteljskog fakulteta o uvođenju nastavnog predmeta Domaćinstvo u suvremeno osnovno obrazovanje Republike Hrvatske

Poštovani/e kolege i kolegice,

studentica sam 5. godine Učiteljskog studija u Čakovcu, modul informatika.

Ovim vam se putem obraćam kako bih vas zamolila da ispunite ovaj upitnik napravljen u svrhu pisanja diplomskog rada na temu "Nastavni predmet Domaćinstvo: kurikulumska obilježja, (inter)nacionalna povijest i mogućnosti implementacije u suvremeno osnovno obrazovanje Republike Hrvatske" pod mentorstvom doc. dr. sc. Tomislava Topolovčana.

Upitnik je namijenjen budućim učiteljima, studentima Učiteljskog fakulteta u Čakovcu. U priloženom upitniku nema točnih i netočnih odgovora, stoga vas molim da odgovorite iskreno, prema vlastitim stavovima, mišljenjima i nahođenju. Ovaj je upitnik anonimn i dobrovoljan, a dobiveni rezultati koristit će se isključivo u svrhu pisanja diplomskog rada.

Ispunjavanje upitnika traje svega nekoliko minuta i bit ću vam zahvalna na svom izdvojenom vremenu.

Unaprijed zahvaljujem na ispunjavanju!

Patricija Živko,
Učiteljski studij u Čakovcu

*pod nazivom "Domaćinstvo" misli se na nastavni predmet koji je nekada bio jedan od obaveznih predmeta osnovnoškolskog obrazovanja u RH

Spol:

M

Ž

Godina studija: *

1. godina

2. godina

3. godina

4. godina

5. godina

Županija iz koje dolazite: *

- Zagrebačka županija
- Krapinsko-zagorska županija
- Varaždinska županija
- Koprivničko-križevačka županija
- Bjelovarsko-bilogorska županija
- Virovitičko-podravska županija
- Međimurska županija
- Grad Zagreb
- Ostalo...

Stavovi i mišljenja o nastavnom predmetu Domaćinstvo u razrednoj nastavi

U ovom dijelu upitnika ispitivat će se stavovi o temama i aktivnostima unutar nastavnog predmeta Domaćinstvo.

- 1 - U potpunosti se ne slažem
- 2 - Ne slažem se
- 3 - Niti se slažem, niti se ne slažem
- 4 - Slažem se
- 5 - U potpunosti se slažem

Molim Vas da procijenite svaku od sljedećih tvrdnji: *

	U potpunosti s...	Ne slažem se	Niti se slažem, ...	Slažem se	U potpunosti s...
Na nastavnom ...	☐	☐	☐	☐	☐
Na nastavnom ...	☐	☐	☐	☐	☐
Na nastavnom ...	☐	☐	☐	☐	☐
Na nastavnom ...	☐	☐	☐	☐	☐
Na nastavnom ...	☐	☐	☐	☐	☐
Na nastavnom ...	☐	☐	☐	☐	☐
Na nastavnom ...	☐	☐	☐	☐	☐

- Na nastavnom ...
- Na nastavnom ...
- Na nastavnom ...

Jeste li u svojem osnovnoškolskom obrazovanju pohađali nastavni predmet Domaćinstvo (kao obavezni ili izborni predmet, izvannastavnu aktivnost i dr.)? *

- Da
- Ne

Ako je odgovor na prethodno pitanje "da", tko je vodio nastavni predmet Domaćinstvo u Vašoj školi?

- Učitelj/ica razredne nastave
- Predmetni učitelj/ica
- Ostalo...

Kao budući učitelji, biste li uvrstili nastavni predmet Domaćinstvo u razrednu nastavu? *

- Da
- Ne

Mislite li da bi učenici pozitivno ili negativno reagirali na pohađanje nastavnog predmeta Domaćinstvo u razrednoj nastavi? U nekoliko riječi obrazložite svoj odgovor.

Tekst dugog odgovora

11. KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA

Patricija Živko rođena je 28.5.1997. godine u Virovitici.

Živi u selu Pitomača, u Virovitičko-podravskoj županiji. Osnovnu školu završila je u Osnovnoj školi Petra Preradovića Pitomača, nakon koje je upisala Gimnaziju Petra Preradovića u Virovitici, jezični smjer. Maturirala je 2016. godine i upisala Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu - odsjek Čakovec, smjer razredna nastava, modula informatika. Razumije, govori i piše engleski i njemački jezik.

12. ZAHVALE

Zahvaljujem svim studentima Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – odsjeka u Čakovcu koji su sudjelovali u istraživanju te dragoj učiteljici koja je rado, predano i detaljno odgovorila na moja pitanja te pristala biti sudionikom intervjuja.

Posebne zahvale upućujem mentoru diplomskog rada doc.dr.sc. Tomislavu Topolovčanu.

13. IZJAVA O IZVORNOSTI DIPLOMSKOG RADA

Izjavljujem da je moj diplomski rad pod nazivom „Nastavni predmet Domaćinstvo: kurikulumska obilježja, (inter)nacionalna povijest i mogućnosti implementacije u suvremeno osnovno obrazovanje Republike Hrvatske“ izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)

